

Resource: Termini muhimu (unfoldingWord)

License Information

Termini muhimu (unfoldingWord) (Swahili) is based on: unfoldingWord® Translation Words, [unfoldingWord](#), 2022, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Termini muhimu (unfoldigWord)

S

Saa, Saa ya Wakati wa Kibiblia, Sabato, Sadaka, Sadaka ya Amani, Sadaka ya Chakula, Sadaka ya Dhambi, Sadaka ya Hatia, Sadaka ya Hiari, Sadaka ya Kinywaji, Sadaka ya Kuteketezwa, Sadaka ya Nafaka, Sadaka ya Ukumbusho, Sadaka ya Ushirika, Sadoki, Safina, Safisha, Safisha, Salfa, Samaki wa chumvi, Samaria, Samehe, Samsoni, Samweli, Sanduku la Agano, Sara, Sauli, Sayuni, Sedekia, Sefania, Sehemu, Seiri, Sela, Senakeribu, Sensa, Senturioni, Sethi, Shaba, Shaddai, Shahidi wa Uongo, Shamba la mizabibu, Sharoni, Shayiri, Sheba, Shekemu, shemasi, Shemu, Sheria, Sheria, Sheria ndogo, Sheria ya Mose, Shetani, Shida, Shilo, Shimei, Shimo, Shimo la Kuzimu, Shinari, Shoka, Shuhudia_kutoa ushahidi, Shujaa, Sidoni, Sifa, Sihoni, Siku ya Bwana, Siku ya Hukumu, Siku ya mwisho, Siku ya Wakati wa Biblia, Sila, Silaha, Silaha ya Upinde, Simba, Simeoni, Simoni Zelote, Sinagogi, Sinai, Snare, Sodoma, Solomoni, Somo, Somo-Mada, Stefano, Sukothi, Sulubisha, Suria, Swala, Syria

Saa

Ufafanuzi:

Pamoja na kutumiwa kurejelea wakati au muda gani kitu kilifanyika, neno "saa" pia linatumika kwa njia kadhaa za tamathali:

- Wakati mwingine "saa" inarejelea wakati wa kawaida, muda uliopangwa wa kufanya kitu, kama vile "saa ya maombi."
- Wakati maandiko yanasema kwamba "saa ilikuwa imefika" kwa Yesu kuteseka na kuuawa, hii inamaanisha kwamba ilikuwa ni wakati uliowekwa kwa ajili ya hili kutokea—wakati ambao Mungu alikuwa ameuchagua zamani.
- Neno "saa" pia linatumika kumaanisha "wakati huo" au "hapo hapo."
- Wakati maandishi yanapozungumzia kuhusu "saa" kuwa umechelewa, hii inamaanisha kuwa ilikuwa jioni, wakati juu lingekuwa linakaribia kuzama.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Inapotumiwa kwa njia ya fumbo, neno "saa" linaweza kutafsiriwa kama "wakati" au "muda" au "wakati uliowekwa."
- Maneno "katika saa hiyo hiyo" au "saa ile ile" yanaweza kutafsiriwa kama "wakati huo" au "wakati huo" au "mara moja" au "hapo hapo."
- Usemi "saa ilikuwa imechelewa" unaweza kutafsiriwa kama "ilikuwa mchana" au "karibuni ingekuwa giza" au "kulikuwa karibu na usiku."

(Tazama pia: saa)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 15:30](#)
- [Matendo 10:30](#)
- [Marko 14:35](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G56100

Saa ya Wakati wa Kibiblia

Ufafanuzi:

Neno "saa" mara nyingi hutumiwa katika Biblia kueleza ni wakati gani wa siku tukio fulani lilitokea. Pia hutumiwa kitamathali kumaanisha "wakati" au "muda."

- Wayahudi walihesabu saa za mchana kuanzia jua linapochomoza (karibu saa 12 asubuhi). Kwa mfano, "saa ya tisa" ilimaanisha "karibu saa tisa alasiri."
- Saa za usiku zilihesabiwa kuanzia jua linapozama (karibu saa 12 jioni). Kwa mfano, "saa ya tatu ya usiku" ilimaanisha "karibu saa tatu usiku" katika mfumo wetu wa sasa.
- Kutokana na kwamba marejeleo ya wakati katika Biblia hayatalingana kabisa na mfumo wa wakati wa sasa, maneno kama "karibu saa tatu" au "karibu saa kumi na mbili" yanaweza kutumika.
- Baadhi ya tafsiri zinaweza kuongeza misemo kama "jioni" au "asubuhi" au "mchana" ili kufanya iwe wazi ni muda gani wa siku unaozungumziwa.
- Msemo, "katika saa hiyo" inaweza kutafsiriwa kama "wakati huo" au "katika wakati huo."
- Kuhusu Yesu, usemi "saa yake ilikuwa imefika" unaweza kutafsiriwa kama "wakati ulikuwa umefika kwake" au "wakati uliotarajiwa kwake ulikuwa umefika."

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 2:15](#)
- [Yohana 4:51-52](#)
- [Luka 23:44](#)
- [Mathayo 20:3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8160, G56100

Sabato

Ufafanuzi:

Neno "Sabato" linarejelea siku ya saba ya juma, ambayo Mungu aliwaamuru Waisraeli kuitenga kama siku ya kupumzika na kutofanya kazi yoyote.

- Baada ya Mungu kumaliza kuumba dunia katika siku sita, alipumzika siku ya saba. Kwa njia hiyo hiyo, Mungu aliwaamuru Waisraeli kuweka siku ya saba kama siku maalum ya kupumzika na kumwabudu.
- Amri ya "uitakase sabato" ni mojawapo ya amri kumi ambazo Mungu aliandika kwenye mbaao za mawe alizompa Mose kwa ajili ya Waisraeli.
- Kulingana na mfumo wa Kiyahudi wa kuhesabu siku, sabato huanza Ijumaa jua linapozama na hudumu hadi Jumamosi jua linapozama.
- Wakati mwingine katika Biblia Sabato inaitwa "siku ya Sabato" badala ya kuitwa tu Sabato.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Hii pia inaweza kutafsiriwa kama "siku ya pumziko" au "siku ya kupumzika" au "siku ya kutofanya kazi" au "siku ya Mungu ya mapumziko."
- Tafsiri zingine zinaandika kwa herufi kubwa neno hili kuonyesha kuwa ni siku maalum, kama vile "Siku ya Sabato" au "Siku ya Kupumzika."
- Fikiria jinsi neno hili linavyotafsiriwa katika lugha ya kienyeji au kitaifa.

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Visivyojulikana)

(Tazama pia: pumziko)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Mambo ya Nyakati 31:2-3](#)
- [Matendo 13:26-27](#)
- [Kutoka 31:14](#)
- [Isaya 56:6-7](#)
- [Maombolezo 2:6](#)
- [Walawi 19:3](#)
- [Luka 13:14](#)
- [Marko 2:27](#)
- [Mathayo 12:2](#)
- [Nehemia 10:32-33](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **13:5** "Daima hakikisha kuweka **siku ya Sabato** takatifu. Yaani, fanya kazi zako zote kwa siku sita, kwa kuwa siku ya saba ni siku ya kupumzika na kuniheshimu."
- **26:2** Yesu alikwenda mji wa Nazareti ambako aliishi wakati wa utoto wake. Katika **Sabato**, alikwenda mahali pa ibada.
- **41:3** Siku baada ya Yesu kuzikwa ilikuwa siku ya **Sabato**, na Wayahudi hawakuruhusiwa kwenda kaburini siku hiyo.

Data ya Neno:

- Strong's: H4868, H7676, H7677, G43150, G45210

Sadaka*Ufanuzi:*

Neno 'sadaka' linamaanisha pesa, chakula, au vitu vingine vinavyotolewa kusaidia watu maskini.

- Mara nyingi utoaji wa sadaka ulionekana na watu kama kitu ambacho dini yao iliwataku kufanya ili kuwa wenye haki.
- Yesu alisema kwamba kutoa sadaka hakupaswi kufanywa hadharani kwa lengo la kuvutia watu wengine.
- Neno hili linaweza kutafsiriwa kama 'pesa' au 'zawadi kwa watu maskini' au 'msaada kwa maskini.'

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 3:1-3](#)
- [Mathayo 6:1](#)
- [Mathayo 6:3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G16540

Sadaka ya Amani*Uhalisia:*

"Sadaka ya Amani" ilikuwa mojawapo ya sadaka mbalimbali za dhabihu ambazo Mungu aliwaagiza Waisraeli kutoa. Wakati mwingine inajulikana kama "sadaka ya shukrani" au "sadaka ya ushirika."

- Dhabihu hii ilihuisha kutoa kafara ya mnyama asiyé na dosari, kunyunyiza damu ya mnyama kwenye madhababu, na kuchoma mafuta ya mnyama pamoja na sehemu nyingine za mnyama kando.
- Kwenye dhabihu hii, iliongezwa sadaka ya mkate usiotiwa chachu na mkate uliotiwa chachu, ambao ulichomwa juu ya sadaka ya kuteketezwa.
- Kuhani na yule aliyoeta dhabihu waliruhusiwa kushiriki kula chakula kilichotolewa.
- Sadaka hii inaashiria ushirikiano katì ya Mungu na watu wake.

(Tazama pia: sadaka ya kuteketezwa, ushirika, sadaka ya ushirika, sadaka ya nafaka, kuhani, dhabihu, mkate usio na chachu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 13:8–10](#)
- [Ezekieli 45:16–17](#)
- [Yoshua 8:30–32](#)
- [Mambo ya Walawi 9:3–5](#)
- [Mithali 7:13–15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8002

Sadaka ya Chakula

Ufanuzi:

Sadaka ya "chakula" au "sadaka ya nafaka" ilikuwa ni dhabihu kwa Mungu iliyotolewa kwa njia ya nafaka au mkate uliotengenezwa kutokana na unga wa nafaka.

- Neno "chakula" linamaanisha nafaka iliyopondwa kuwa unga.
- Unga ulichanganywa na maji au mafuta kutengeneza mkate bapa. Wakati mwengine, mafuta yalipakwa juu ya mkate.
- Aina hii ya sadaka kwa kawaida ilitolewa pamoja na sadaka ya kuteketezwa.

(Tazama pia: sadaka ya kuteketezwa, nafaka, dhabihu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Ezekieli 44:30–31](#)
- [Yoeli 2:14](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H4503, H8641

Sadaka ya Dhambi

Ufanuzi:

"Sadaka ya dhambi" ilikuwa mojawapo ya kafara mbalimbali ambazo Mungu aliwaagiza Waisraeli kutoa.

- Sadaka hii ilihuisha kutoa dhabihu ya ng'ombe dumé, kumwaga damu na mafuta yake juu ya madhabahu, na kuchukua sehemu nyingine ya mwili wa mnyama na kuichoma nje ya kambi ya Waisraeli.
- Kuteketezwa kabisa kwa sadaka hii ya mnyama kunaonyesha utakatifu wa Mungu na ubaya wa dhambi.
- Biblia inafundisha kwamba ili kupata utakaso kutoka kwa dhambi, damu lazima imwagike ili kulipia gharama ya dhambi iliyotendwa.
- Sadaka za wanyama hazikuweza kuleta msamaha wa kudumu wa dhambi.
- Kifo cha Yesu msalabani kililipa adhabu ya dhambi kwa wakati wote. Alikuwa sadaka kamilifu kwa ajili ya dhambi.

(Tazama pia: madhabahu, ng'ombe, msamaha, sadaka, dhambi)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Mambo ya Nyakati 29:20-21](#)
- [Kutoka 29:35-37](#)
- [Ezekieli 44:25-27](#)
- [Mambo ya Walawi 5:11](#)
- [Hesabu 7:15-17](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2401, H2402, H2398, H2403

Sadaka ya Hatia

Ufafanuzi:

Sadaka ya hatia ilikuwa dhabihu ambayo Mungu aliwataka Waisraeli kutoa ikiwa walikuwa wamefanya kosa kwa bahati mbaya, kama vile kumkosea Mungu au kuharibu mali ya mtu mwingine.

- Sadaka hilo kulihuisha kutoa dhabihu ya mnyama na kulipa faini kwa fedha au dhahabu.
- Kwa kuongezea, mtu aliyekuwa na makosa alihitajika kulipa fidia kwa uharibifu wowote uliotokea.

(Tazama pia: sadaka ya kuteketezwa, sadaka ya nafaka, dhabihu, sadaka ya dhambi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 6:3](#)
- [2 Wafalme 12:16](#)
- [Mambo ya Walawi 5:5-6](#)
- [Hesabu 6:12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: Ho817

Sadaka ya Hiari

Ufafanuzi:

Sadaka ya hiari ilikuwa aina ya dhabihu kwa Mungu ambayo haikuhitajika na Sheria ya Musa. Ilikuwa ni uamuzi wa mtu binafsi kutoa sadaka hii.

- Kama sadaka ya hiari ilikuwa ni mnyama wa kutolewa dhabihu, mnyama aliruhusiwa kuwa na kasoro ndogo kwa sababu ilikuwa sadaka ya hiari.
- Waisraeli walikula mnyama aliyejkuwa amechinjwa kama sehemu ya karamu ya sherehe.
- Wakati sadaka ya hiari ilipotolewa, hii ilikuwa sababu ya furaha kwa Waisraeli kwani ilionyesha kuwa mavuno yalikuwa mazuri na watu walikuwa na chakula kingi.
- Kitabu cha Ezra kinaneleza aina tofauti ya sadaka ya hiari ilizotolewa kwa ajili ya kujenga upya hekalu. Sadaka hii ilijumuisha pesa za dhahabu na fedha, pamoja na mabakuli na vitu vingine viliviyotengenezwa kwa dhahabu na fedha.

(Tazama pia: sadaka ya kuteketezwa, Ezra, sikukuu, sadaka ya nafaka, sadaka ya hatia, sheria, sadaka ya dhambi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 29:6](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 35:7-9](#)
- [Kumbukumbu la Torati 12:17](#)
- [Kutoka 36:2-4](#)
- [Kitabu cha Walawi 7:15-16](#)

Data za Neno:

- Strong's: H5068, H5071

Sadaka ya Kinywaji

Ufafanuzi:

Sadaka ya kinywaji ilikuwa dhabihu kwa Mungu ilijojumuisha kumimina divai juu ya madhabahu. Mara nyangi ilitolewa pamoja na sadaka ya kuteketezwa na sadaka ya nafaka.

- Paulo anarejelea maisha yake kuwa kama yamemiminwa kama sadaka ya kinywaji. Hii inamaanisha kwamba alikuwa amejitolea kikamilifu kumtumikia Mungu na kuwaambia watu kuhusu Yesu, ingawa alijua angeteseka na pengine kuuawa kwa sababu ya hiyo.
- Kifo cha Yesu msalabani kilikuwa sadaka ya mwisho ya kinywaji, kwani damu yake ilimwagika msalabani kwa ajili ya dhambi zetu.

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Njia nyingine ya kutafsiri neno hili inaweza kuwa 'sadaka ya divai ya zabibu.'
- Wakati Paulo anasema 'anamwagwa kama sadaka,' hii inaweza pia kutafsiriwa kama 'Nimejitolea kikamilifu kufundisha ujumbe wa Mungu kwa watu, kama tu vile sadaka ya divai inavyomwagwa kabisa kwenye madhabahu.'

(Tazama pia: sadaka ya kuteketezwa, sadaka ya nafaka)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kutoka 25:29](#)
- [Ezekieli 45:16-17](#)
- [Mwanzo 35:14](#)
- [Yeremia 7:16-18](#)
- [Hesabu 5:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5257, H5261, H5262

Sadaka ya Kuteketezwa

Ufafanuzi:

Sadaka ya kuteketezwa ilikuwa aina ya dhabihu kwa Mungu ambapo iliteketezwa kwa moto juu ya madhabahu. Ilitolewa ili kufanya upatanisho wa

dhambi za watu. Hii pia ilijulikana kama "sadaka kwa moto."

- Wanyama waliotumika kwa sadaka hii kawaida walikuwa kondoo au mbuzi, lakini ng'ombe na ndege pia walitumika.
- Isipokuwa ngozi, mnyama mzima aliteketezwa katika sadaka hii. Ngozi hiyo ilipewa kuhani.
- Mungu aliwaamuru watu wa Kiyahudi kutoa sadaka za kuteketezwa mara mbili kwa siku.

(Tazama pia: madhabahu, upatanisho, ng'ombe, kuhani, sadaka)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kutoka 40:5-7](#)
- [Mwanzo 8:20](#)
- [Mwanzo 22:1-3](#)
- [Mambo ya Walawi 3:5](#)
- [Marko 12:33](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0801, H5930, H7133, H8548, G36460

Sadaka ya Nafaka

Ufanuzi:

Sadaka ya nafaka ilikuwa zawadi ya unga wa ngano au shayiri iliyotolewa kwa Mungu, mara nyingi baada ya sadaka ya kuteketezwa.

- Ngano iliyotumika kwa sadaka ya nafaka ilihitajika kusagwa vizuri. Wakati mwingine ilipikwa kabla ya kutolewa, lakini wakati mwingine iliachwa bila kupikwa.
- Mafuta na chumvi viliongezwa kwenye unga wa nafaka, lakini chachu au asali hazikukubaliwa.
- Sehemu ya sadaka ya nafaka iliteketezwa na sehemu nyingine ililiwa na makuhani.

(Tazama pia: sadaka ya kuteketezwa, sadaka ya hatia, dhabihu, sadaka ya dhambi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 23:27-29](#)
- [Kutoka 29:41-42](#)
- [Waamuzi 13:19](#)
- [Kitabu cha Walawi 2:2](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H4503, H8641

Sadaka ya Ukumbusho

Maelezo:

Neno "ukumbusho" linamaanisha kitendo au kitu kinachofanya mtu au kitu kikumbukwe.

- Neno hili pia hutumika kama kivumishi kuelezea kitu kinachokumbusha kitu kingine, kama vile "sadaka ya kumbukumbu," "sehemu ya kumbukumbu" ya dhabihu, au "mawe ya kumbukumbu."
- Kwenye Agano la Kale, sadaka za kumbukumbu zilitolewa ili Waisraeli wakumbuke yale Mungu aliyowafanya.
- Mungu aliwaagiza makuhani wa Israeli kuvaav mavazi maalum yenyenye mawe ya kumbukumbu. Mawe haya yalikuwa na majina ya makabila kumi na mawili ya Israeli yaliyochongwa juu yake. Haya yalikuwa ya kuwakumbusha uaminifu wa Mungu kwao.
- Kwenye Agano Jipy, Mungu alimheshimu mtu aitwaye Kornelio kwa sababu ya matendo yake ya huruma kwa maskini. Matendo haya yalisemekana kuwa "ukumbusho" mbele ya Mungu.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Hii inaweza pia kutafsiriwa kama "kikumbusho cha kudumu."
- "Jiwe la kumbukumbu" linaweza kutafsiriwa kama "jiwe la kuwakumbusha (kitu fulani)."

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 10:4](#)
- [Kutoka 12:12-14](#)
- [Isaya 66:3](#)
- [Yoshua 4:6-7](#)
- [Walawi 23:23-25](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2142, H2146, G34220

Sadaka ya Ushirika

Uhalisia:

Kwenye Agano la Kale, "sadaka ya ushirika" ilikuwa aina ya dhabihu iliyotolewa kwa sababu mbalimbali, kama vile kutoa shukrani kwa Mungu au kutimiza nadhiri.

- Dhabihu hii ilihusisha mnyama ambaye angeweza kuwa wa kiume au wa kike. Hii ilikuwa tofauti na dhabihu ya kuteketezwa, ambayo ilihitaji mnyama wa kiume pekee.
- Baada ya kutoa sehemu ya dhabihu kwa Mungu, mtu aliyetoa sadaka ya ushirika aligawana nyama na makuhani pamoja na Waisraeli wengine.
- Kulikuwa na mlo uliotolewa pamoja na sadaka hii ambaa ulijumuisha mkate usiotiwa chachu.
- Hii mara nyingine huitwa "sadaka ya Amani."

(Tazama pia: sadaka ya kuteketezwa, kutimiza, sadaka ya nafaka, sadaka ya hatia, sadaka ya amani, kuhani, dhabihu, mkate usiotiwa chachu, nadhiri)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 21:25-27](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 29:35](#)
- [Kutoka 24:5-6](#)
- [Walawi 3:3-5Hesabu 6:13-15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8002

Sadoki

Uhalisia:

Sadoki lilikuwa jina la kuhani mkuu muhimu katika Israeli wakati wa utawala wa Mfalme Daudi.

- Wakati Absalomu alipoasi dhidi ya Mfalme Daudi, Sadoki alimuunga mkono Daudi na kusaidia kurudisha Sanduku la Agano Yerusalem.
- Miaka kadhaa baadaye, pia alishiriki katika sherehe ya kumpaka mafuta mwana wa Daudi, Solomoni, kuwa mfalme.
- Wanaume wawili tofauti kwa jina Sadoki walisaidia kujenga upya kuta za Yerusalem wakati wa Nehemia.
- Sadoki pia lilikuwa jina la babu wa Mfalme Yothamu.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Sanduku la Agano, Daudi, Yothamu, Nehemia, utawala, Solomoni)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 24:1-3](#)
- [1 Wafalme 1:26-27](#)
- [2 Samweli 15:24-26](#)
- [Mathayo 1:12-14](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6659, G45240

Safina

Ufanuzi:

Neno "safina" linamaanisha sanduku la mstatili la mbao ambalo limetengenezwa kushikilia au kulinda kitu. Safina inaweza kuwa kubwa au ndogo, kulingana na inavyotumika.

- Kwenye Biblia ya Kiingereza, neno "safina" linatumika kwanza kurejelea mashua kubwa sana, ya mstatili, ya mbao ambayo Nuhu alijenga ili kuepuka Gharika ya ulimwengu mzima. Safina ilikuwa na chini tambarare, paa, na kuta.
- Njia za kutafsiri neno hili zinaweza kujumuisha "boti kubwa sana" au "jahazi" au "meli ya mizigo" au "boti kubwa yenye umbo la sanduku."
- Neno la Kiebrania linalotumika kurejelea boti hii kubwa ni neno lile lile linalotumika kwa kikapu au sanduku lililombeba mtoto Mose wakati mama yake alipomweka kwenye Mto Naili kumficha. Katika kesi hiyo, kwa kawaida hutafsiriwa kama "kikapu."

- Kwenye kifungu "Sanduku la Agano," neno tofauti la Kiebrania linatumika kwa "safina." Hii inaweza kutafsiriwa kama "sanduku" au "kifua" au "kontena."
- Unapochagua neno la kutafsiri "safina," ni muhimu katika kila muktadha kuzingatia ukubwa wake na inatumwa kwa nini.

(Tazama pia: Sanduku la Agano, kikapu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Petro 3:20](#)
- [Kutoka 16:33-36](#)
- [Kutoka 30:6](#)
- [Mwanzo 8:4-5](#)
- [Luka 17:27](#)
- [Mathayo 24:37-39](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0727, H8392, G27870

Safisha

Ufanuzi:

Neno "safisha" kwa ujumla linamaanisha ama kuondoa uchafu au madoa kutoka kwa mtu/kitu au kutokuwa na uchafu au doa mwanzoni. Neno "osha" linarejelea hasa kitendo cha kuondoa uchafu au madoa kutoka kwa mtu/kitu.

- "Safisha" ni mchakato wa kufanya kitu kuwa "safi." Inaweza pia kutafsiriwa kama "osha" au "takasa."
- Kwenye Agano la Kale, Mungu aliwaambia Waisraeli ni wanyama gani alioweka kama "safi" kiibada na ni wanyama gani walikuwa "najisi." Ni wanyama safi pekee walioruhusiwa kutumiwa kwa kula au kwa dhabihu. Katika muktadha huu, neno "safi" lina maana kwamba mnyama alikuwa anafaa kwa Mungu kwa matumizi kama dhabihu.
- Mtu ambaye alikuwa na magonjwa fulani ya ngozi angekuwa najisi hadi ngozi ipone vyatukosha ili asiweze kuambukiza tena. Maagizo ya kusafisha ngozi yalipaswa kutekelezwa ili mtu huyo atangazwe kuwa "safi" tena.
- Wakati mwingine "safi" hutumiwa kwa njia ya mfano kurejelea usafi wa maadili, kumaanisha kuwa "safi" kutoka kwa dhambi.

Kwenye Biblia, neno "najisi" linatumika kwa njia ya mfano kurejelea vitu ambavyo Mungu alitangaza kuwa havifai kwa watu wake kugusa, kula, au kutoa dhabihu.

- Mungu aliwapa Waisraeli maagizo kuhusu wanyama gani walikuwa "safi" na wanyama gani walikuwa "najisi." Wanyama najisi hawakuruhusiwa kutumiwa kwa kula au kwa dhabihu.
- Watu wenye magonjwa fulani ya ngozi walisemekana kuwa "wasio safi" hadi walipopona.
- Ikiwa Waisraeli waligusa kitu "kisicho safi," wao wenyewe wangetambulika kuwa wasio safi kwa kipindi fulani cha muda.
- Kutii amri za Mungu kuhusu kutochukua au kula vitu visivyo safi kuliwafanya Waisraeli wawe tofauti kwa ajili ya huduma ya Mungu.
- Uchafu huu wa kimwili na wa kiibada pia ulikuwa ishara ya uchafu wa kimaadili.
- Kwa maana nyingine ya mfano, "roho mchafu" inarejelea roho mbaya.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Neno hili linaweza kutafsiriwa kwa neno la kawaida la "safi" au "safi" (katika maana ya kutokuwa chafu).
- Njia nyingine za kutafsiri hii zinaweza kujumuisha, "safi kiibada" au "inakubalika kwa Mungu."
- "Safisha" inaweza kutafsiriwa kama "osha" au "takasa."
- Hakikisha kwamba maneno yanayotumika kwa "safi" na "kusafisha" yanaweza pia kueleweka kwa maana ya kimfano.
- Neno "najisi" linaweza pia kutafsiriwa kama "sio safi" au "hafai machoni pa Mungu" au "najisi kimwili" au "amechafuliwa."
- Unapomrejelea pepo kama roho mchafu, "mchafu" inaweza kutafsiriwa kama "mbaya" au "aliyetiwa unajisi."

- Tafsiri ya neno hili inapaswa kuruhusu uchafu wa kiroho. Inapaswa kuweza kurejelea chochote ambacho Mungu alitangaza kuwa hakifai kuguswa, kuliwa, au dhabihu.

(Tazama pia: chafua, shetani, takatifu, dhabihu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 7:2](#)
- [Mwanzo 7:8](#)
- [Kumbukumbu la Torati 12:15](#)
- [Zaburi 51:7](#)
- [Methali 20:30](#)
- [Ezekieli 24:13](#)
- [Matayo 23:27](#)
- [Luka 5:13](#)
- [Matendo 8:7](#)
- [Matendo 10:27-29](#)
- [Wakolosai 3:5](#)
- [1 Wathesalonike 4:7](#)
- [Yakobo 4:8](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1249, H1252, H1305, H2134, H2135, H2141, H2398, H2548, H2834, H2889, H2890, H2891, H2893, H2930, H2931, H2932, H3001, H3722, H5079, H5352, H5355, H5356, H6172, H6565, H6663, H6945, H7137, H8552, H8562, G01670, G01690, G25110, G25120, G25130, G28390, G28400, G33940, G36890

Safisha

Ufanuzi:

Kuwa "safi" kunamaanisha kutokuwa na dosari au kutokuwa na kitu chochote kilichochanganywa ambacho hakipaswi kuwa pale. Kusafisha kitu ni kukisafisha na kuondoa chochote kinachokichafua au kukichafua.

- Kuhusu sheria za Agano la Kale, "takasa" na "utakaso" zinahusu hasa utakaso kutoka kwa vitu vinavyofanya kitu au mtu kuwa najisi kiibada, kama vile ugonjwa, majimaji ya mwili, au uzazi.
- Agano la Kale pia lilikuwa na sheria zinazowaambia watu jinsi ya kutakaswa kutoka kwa dhambi, kawaida kwa dhabihu ya mnyama. Hii ilikuwa ya muda tu na dhabihu zilihitajika kurudiwa tena na tena.
- Kwenye Agano Jipyä, kutakaswa mara nyingi kunamaanisha kusafishwa kutoka kwa dhambi.
- Njia pekee ambayo watu wanaweza kutakaswa kabisa na milele kutoka kwa dhambi ni kupidia kutubu na kupokea msamaha wa Mungu, kwa kumwamini Yesu na dhabihu yake.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "safisha" linaweza kutafsiriwa kama "fanya safi" au "takasa" au "takasa kutoka kwa uchafu wote" au "ondoa dhambi zote."
- Kifungu kama "wakati wa utakaso wao ulipokwisha" linaweza kutafsiriwa kama "walipokuwa wamejitakasa kwa kusubiri idadi ya siku inayotakikana."
- Sentensi "alitoa utakaso wa dhambi" inaweza kutafsiriwa kama "alitengeneza njia kwa watu kusafishwa kabisa kutoka kwa dhambi zao."
- Njia nyingine za kutafsiri "utakaso" zinaweza kujumuisha "kusafisha" au "kuosha kiroho" au "kuwa safi kiibada."

(Tazama pia: upatanisho, safi, roho)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Timotheo 1:5](#)
- [Kutoka 31:6-9](#)
- [Waebrania 9:13-15](#)
- [Yakobo 4:8](#)
- [Luka 2:22](#)
- [Ufunuo 14:4](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1249, H1252, H1253, H1305, H1865, H2134, H2135, H2141, H2212, H2398, H2403, H2561, H2889, H2890, H2891, H2892, H2893, H3795, H3800, H4795, H5343, H5462, H6337, H6884, H6942, H8562, G00480, G00490, G00530, G00540, G15060, G25110, G25120, G25130, G25140

Salf*Ufanuzi:*

Salf ni dutu ya manjano ambayo huwa kioevu kinachowaka inapowashwa moto.

- Salf pia ina harufu kali sana inayofanana na harufu ya mayai yaliyooza.
- Kwenye Biblia, salf kinachowaka ni ishara ya hukumu ya Mungu juu ya watu wasiomcha Mungu na waasi.
- Katika wakati wa Lutu, Mungu alinyesha moto na salf juu ya miji miovu ya Sodoma na Gomora.
- Kwenye baadhi ya tafsiri za Biblia za Kiingereza, salf kinatajwa kama "kiberiti," ambalo linamaanisha "jiwe linalowaka moto."

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Tafsiri zinazowezekana za neno hili zinaweza kujumuisha "jiwe la manjano linalong'aa" au "mwamba wa manjano unaong'aa."

(Tazama pia: Gomora, hakimu, Lutu, uasi, Sodoma, kimungu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 19:24](#)
- [Isaya 34:9](#)
- [Luka 17:29](#)
- [Ufunuo 20:10](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1614, G23030

Samaki wa chumvi*Uhalisia:*

Bahari ya Chumvi (pia inajulikana kama Araba) ilikuwa kati ya kusini mwa Israeli upande wa magharibi na Moabu upande wa mashariki.

- Mto wa Yordani unapita kuelekea kusini hadi Bahari ya Chumvi.
- Kutokana na kuwa ndogo kuliko bahari nyingi, inaweza kuitwa "Ziwa la Chumvi."
- Bahari hii ina mkusanyiko mkubwa wa madini (au "mafuta") kiasi kwamba hakuna kiumbe kinachowenza kuishi katika maji yake. Ukosefu wa mimea na wanyama ndio sababu ya jina "Araba."
- Kwenye Agano la Kale, bahari hii pia inajulikana kama "Bahari ya Araba" na "Bahari ya Negebu" kutokana na eneo lake karibu na maeneo ya Araba na Negebu.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Tafsiri ya Majina)

(Tazama pia: Waamoni, Arabah, Mto Yordani, Moabu, Negebu)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Mambo ya Nyakati 20:1-2](#)
- [Kumbukumbu la Torati 3:17](#)
- [Yoshua 3:14-16](#)
- [Hesabu 34:1-3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3220, H4417

Samaria

Uhalisia:

Samaria ilikuwa jina la mji na eneo lake linalozunguka katika sehemu ya kaskazini ya Israeli. Eneo hilo lilikuwa kati ya Uwanda wa Sharoni upande wake wa magharibi na Mto wa Yordani upande wake wa mashariki.

- Kwenye Agano la Kale, Samaria ilikuwa mji mkuu wa ufalme wa kaskazini wa Israeli. Baadaye eneo linalozunguka pia liliitwa Samaria.
- Wakati Waashuru waliposhinda ufalme wa kaskazini wa Israeli, waliteka mji wa Samaria na kuwalazimisha Waisraeli wengi wa kaskazini kuondoka katika eneo hilo, wakiwahamisha mbali hadi miji tofauti huko Ashuru.
- Waashuru pia walileta wageni wengi katika eneo la Samaria kuchukua nafasi ya Waisraeli amba walikuwa wamehamishwa.
- Baadhi ya Waisraeli waliobaki katika eneo hilo walioa wageni waliokuwa wamehamia huko, na vizazi vyao viliitwa Wasamaria.
- Wayahudi waliwachukia Wasamaria kwa sababu walikuwa sehemu tu ya Kiyahudi na kwa sababu mababu zao waliabudu miungu ya kipagani.
- Katika nyakati za Agano Jipy, eneo la Samaria lilipakana na eneo la Galilaya upande wake wa kaskazini na eneo la Yudea upande wake wa kusini.

(Tazama pia: Ashuru, Galilaya, Yudea, Sharoni, ufalme wa Israeli)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 8:1-3](#)
- [Matendo 8:5](#)
- [Yohana 4:4-5](#)
- [Luka 9:51-53](#)
- [Luka 10:33](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **20:4** Kisha Waashuru walileta wageni kuishi katika nchi ambapo ufalme wa Israeli ulikuwa. Wageni hao walijenga upya miji iliyoharibiwa na kuoa Waisraeli wallobaki huko. Wazao wa Waisraeli waliooa wageni waliitwa **Wasamaria.**
- **27:8** "Mtu aliyefuata kutembea barabarani hapo alikuwa **Msamaria.** (**Wasamaria** walikuwa ni wazao wa Wayahudi waliooa au kuolewa na watu kutoka mataifa mengine. **Wasamaria** na Wayahudi walichukiana.)"
- **27:9** "Kisha **Msamaria** alimwinua mtu huyo juu ya punda wake mwenyewe na kumpeleka kwenye nyumba ya wageni kando ya barabara ambapo alimshughulikia."
- **45:7** Yeye (Filipo) alienda **Samaria** ambako alihubiri kuhusu Yesu na watu wengi waliokolewa.

Data ya Neno:

- Strong's: H8111, H8115, H8118, G45400, G45410, G45420

Samehe

Ufanuzi:

Kusamehe mtu inamaanisha kutoshikilia kinyongo dhidi ya mtu huyo ingawa walifanya kitu cha kuumiza. "Msamaha" ni kitendo cha kumsamehe mtu.

- Kumsamehe mtu mara nyingi kunamaanisha kutomwadhibu mtu huyo kwa kitu alichokosea.
- Neno hili linaweza kutumiwa kwa njia ya mfano kumaanisha "futa," kama katika usemi "samehe deni."
- Wakati watu wanapokiri dhambi zao, Mungu huwasamehe kwa msingi wa kifo cha Yesu cha kujitoa msalabani.
- Yesu aliwafundisha wanafunzi wake kusamehe wengine kama yeye alivyowasamehe.

Neno "msamaha" linamaanisha kusamehe na kutomwadhibu mtu kwa dhambi zake.

- Neno hili lina maana sawa na "samehe" lakini linaweza pia kujumuisha maana ya uamuzi rasmi wa kutomwadhibu mtu ambaye ana hatia.
- Kwenye mahakama ya sheria, jaji anaweza kumsamehe mtu aliyepatikana na hatia ya uhalifu.
- Hata ingawa tuna hatia ya dhambi, Yesu Kristo alitusamehe adhabu ya kuadhibiwa kuzimu, kwa msingi wa kifo chake cha kujitolea msalabani.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, "kusamehe" inaweza kutafsiriwa kama "kusamehe" au "kufuta" au "kuachilia" au "kutokushikilia dhidi ya" (mtu).
- Neno "msamaha" linaweza kutafsiriwa kwa neno au kifungu kinachomaanisha "zoezi la kutokukasirika" au "kutangaza (mtu) kuwa hana hatia" au "kitendo cha kusamehe."
- Kama lugha ina neno la uamuzi rasmi wa kusamehe, neno hilo linaweza kutumika kutafsiri "pardon."

(Tazama pia: hatia)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 50:17](#)
- [Hesabu 14:17-19](#)
- [Kumbukumbu la Torati 29:20-21](#)
- [Yoshua 24:19-20](#)
- [2 Wafalme 5:17-19](#)
- [Zaburi 25:11](#)
- [Zaburi 25:17-19](#)
- [Isaya 55:6-7](#)
- [Isaya 40:2](#)
- [Luka 5:21](#)
- [Matendo 8:22](#)
- [Waefeso 4:31-32](#)
- [Wakolosai 3:12-14](#)
- [1 Yohana 2:12](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **7:10** Lakini Esau tayari alikuwa amemsamehe Yakobo, na walifurahi kuona tena.
- **13:15** Kisha Mose alipanda mlima tena na kuomba kwamba Mungu awasamehe watu. Mungu alimsikiliza Mose na akawasamehe.
- **17:13** Daudi alitubu dhambi zake na Mungu **alim samehe**.
- **21:5** Katika Agano Jipy, Mungu angeandika sheria yake miyoni mwa watu, watu wangejua Mungu kibinagsi, wangekuwa watu wake, na Mungu **angesamehe** dhambi zao.
- **29:1** Siku moja Petro alimuuliza Yesu, “Mwalimu, ni mara ngapi ninapaswa **kumsamehe** ndugu yangu anaponitendea dhambi?”
- **29:8** Nilisamehe deni lako kwa sababu uliniomba.

- **38:5** Kisha Yesu akachukua kikombe na kusema, "Kunywensi hiki. Ni damu yangu ya agano Jipya inayomwagika kwa **msamaha** wa dhambi."

Data ya Neno:

- Strong's: H5546, H5547, H3722, H5375, H5545, H5547, H7521, G85900, G86300, G54830

Samsoni

Uhalisia:

Samsoni alikuwa mmoja wa waamuzi, au wakombozi, wa Israeli. Alitoka katika kabilal la Dani.

- Mungu alimpa Samsoni nguvu za ajabu, ambazo alizitumia kupambana na maadui wa Israeli, Wafilisti.
- Samsoni alikuwa Mnadhiri chini ya nadhiri ya kutokata nywele zake na kutokunywa divai au kinywaji kingine chochote kilichochachuka. Alipokuwa akitimiza nadhiri hii, Mungu aliendelea kumpa nguvu.
- Hatimaye alivunja kiapo chake na kuruhusu nywele zake zikate, na hivyo kuwapa Wafilisti nafasi ya kumkamata.
- Wakati Samsoni alipokuwa kifungoni, Mungu alimpa tena nguvu zake na nafasi ya kuharibu hekalu la mungu wa uongo, Dagoni, pamoja na Wafilisti wengi.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: tolea, Wafilisti, makabila kumi na mawili ya Israeli)

Marejeleo ya Biblia:

- [Waembrania 11:32-34](#)
-

[Waamuzi 13:25](#)
[Waamuzi 16:2](#)
[Waamuzi 16:31](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8123, G45460

Samweli

Uhalisia:

Samweli alikuwa nabii na hakimu wa mwisho wa Israeli. Alimpaka mafuta Sauli na Daudi kuwa wafalme wa Israeli.

- Samweli alizaliwa na Elkana na Hana katika mji wa Rama.
- Hana alikuwa tasa, hivyo alikuwa ameomba kwa bidii ili Mungu ampe mwana. Samweli alikuwa jibu la maombi hayo.
- Hana aliahidi kwamba ikiwa Mungu angejibu sala yake ya dhati na kumpa mtoto wa kiume, na ombi lake likakubaliwa, angemtoa mwanawewe kwa Mungu.
- Kutimiza ahadi yake kwa Mungu, Hana alimtuma Samweli, ambaye alikuwa mvulana mdogo, aishi na kumsaidia kuhani Eli katika hekalu.
- Mungu alimwinua Samweli kuwa nabii mkubwa.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Hana, hakimu, nabii, Mungu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 1:19](#)
- [1 Samweli 9:24](#)
-
- [1 Samweli 12:17](#)[Matendo 3:24](#)
- [Matendo 13:20](#)
- [Waebrania 11:32-34](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8050, G45450

Sanduku la Agano*Ufafanuzi:*

Maneno haya yanahusu sanduku maalum la mbao lililofunikwa kwa dhahabu, ambalo lilikuwa na mbao mbili za mawe zilizoandikwa Amri Kumi. Pia, lilikuwa na fimbo ya Aroni na chungu cha mana.

- Neno "safina" hapa linaweza kutafsiriwa kama "sanduku," "kifua," au "kontena."
- Vitu vilivyokuwa ndani ya sanduku hili viliwakumbusha Waisraeli kuhusu agano la Mungu pamoja nao.
- Sanduku la Agano lilikuwa katika "mahali patakatifu zaidi."
- Uwepo wa Mungu ulikuwa juu ya sanduku la agano katika mahali patakatifu sana pa hema, ambapo alizungumza na Mose kwa niaba ya Waisraeli.
- Sanduku la agano lilipokuwa katika mahali patakatifu Sana ya hekalu, ni kuhani mkuu pekee aliyeruhusiwa kulikaribia, mara moja kwa mwaka katika Siku ya Upatanisho.
- Matoleo mengi ya Kiingereza hutafsiri neno "maagano ya agano" moja kwa moja kama "ushuhuda." Hii inahusu ukweli kwamba Amri Kumi zilikuwa ushuhuda au shahidi wa agano la Mungu na watu wake. Pia inatafsiriwa kama "sheria ya agano."

(Tazama pia: safina, agano, upatanisho, patakatifu, ushuhuda)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 6:15](#)
- [Kutoka 25:10-11](#)
- [Waebrania 9:5](#)
-
- [Waamuzi 20:27](#)[Hesabu 7:89](#)
- [Ufunuo 11:19](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0727, H1285, H3068

Sara

Uhalisia:

- Sara alikuwa mke wa Abrahamu.
- Jina lake hapo awali lilikuwa "Sarai," lakini Mungu alilibadilisha kuwa "Sara."
- Sara alimzaa Isaka, mwana ambaye Mungu alikuwa ameahidi kumpa yeye na Abrahamu.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinzi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Abrahamu, Isaka)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 11:30](#)
- [Mwanzo 11:31](#)
- [Mwanzo 17:15](#)
- [Mwanzo 25:9-11](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **5:1** Basi mke wa Abramu, **Sarai**, akamwambia, "Kwa kuwa Mungu hajaniruhusu kupata watoto na sasa nimezeeka sana kupata watoto, hapa yupo mtumishi wangu, Hajiri. Muoe pia ili aweze kunizalia mtoto."
- **5:4** "Mke wako, **Sarai**, atapata mtoto—atakuwa mtoto wa ahadi."
- **5:4** Mungu pia alibadilisha jina la **Sarai** kuwa **Sara**, ambalo linamaanisha "malkia."
- **5:5** Takriban mwaka mmoja baadaye, Abrahamu alipokuwa na umri wa miaka 100 na **Sara** akiwa na umri wa miaka 90, **Sara** alizaa mtoto wa Abrahamu. Walimwita Isaka kama Mungu alivyowaagiza kufanya.

Data ya Neno:

- Strong's: H8283, H8297, G45640

Sauli

Uhalisia:

Sauli alikuwa Mwisraeli wa kabile la Benyamini ambaye Mungu alimchagua kuwa mfalme wa kwanza wa Israeli.

- Sauli alikuwa mrefu, mwenye sura nzuri, na askari mwenye nguvu. Alikuwa aina ya mtu ambaye Waisraeli walitamani awe mfalme wao.
- Ijapokuwa alimtumikia Mungu mwanzoni, Sauli baadaye alijivuna na alikosa kumtii Mungu. Kwa hiyo, Mungu alimteua Daudi kuchukua nafasi ya Sauli kama mfalme na kuruhusu Sauli kuuawa vitani.
- Katika Agano Jipyä, kulikuwa na Myahudi aliyeitwa Sauli, ambaye pia alijulikana kama Paulo, na akawa mtume wa Yesu Kristo.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Mfalme)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 10:1-3](#)
- [1 Samweli 9:1](#)
- [2 Samweli 1:1-2](#)
- [Matendo 13:22](#)
- [Zaburi 18:1](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **17:1 Sauli** alikuwa mfalme wa kwanza wa Israeli. Alikuwa mrefu na mwenye sura nzuri, kama vile watu walivyotaka. **Sauli** alikuwa mfalme mzuri kwa miaka michache ya kwanza ya utawala wake wa Israeli. Lakini baadaye akawa mtu mwovu ambaye hakumtii Mungu, hivyo Mungu alimchagua mtu mwingine ambaye siku moja angekuwa mfalme badala yake.
- **17:4 Sauli** alihisi wivu kwa sababu ya upendo wa watu kwa Daudi. **Sauli** alijaribu mara nyingi kumuua, hivyo Daudi alijificha kutoka kwa **Sauli**.
- **17:5 Mwishowe, Sauli** alikufa vitani, na Daudi akawa mfalme wa Israeli.

Data ya Neno:

- Strong's: H7586, G45490

Sayuni*Ufafanuzi:*

Hapo awali, neno "Sayuni" au "Mlima Sayuni" lilirejelea ngome au ngome ambayo Mfalme Daudi aliiteka kutoka kwa Wayebusi. Maneno haya yote mawili yakawa njia nyingine za kurejelea Yerusalem.

- Mlima Sayuni na Mlima Moria walikuwa milima miwili ambayo mji wa Yerusalem ulijengwa juu yake. Baadaye, "Sayuni" na "Mlima Sayuni" vilitumika kama maneno ya jumla kurejelea milima hii miwili na mji wa Yerusalem. Wakati mwingine pia vilirejelea hekalu liliokuwa Yerusalem. (Tazama: mfano)

- Daudi aliita Sayuni, au Yerusalem, "Mji wa Daudi." Hii ni tofauti na mji wa nyumbani wa Daudi, Bethlehemu, ambao pia uliitwa Mji wa Daudi.
- Neno "Sayuni" linatumika kwa njia nyingine za mfano, kurejelea Israeli au ufalme wa kiroho wa Mungu au Yerusalem mpya ya mbinguni ambayo Mungu ataumba.

(Tazama pia: Abrahamu, Daudi, Yerusalem, Bethlehemu, Wayebusi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 11:5](#)
- [Amosi 1:2](#)
- [Yeremia 51:35](#)
- [Zaburi 76:1-3](#)
- [Warumi 11:26](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6726

Sedekia*Uhalisia:*

Sedekia, mwana wa Yosia, alikuwa mfalme wa mwisho wa Yuda (597-587 KK). Pia, kuna wanaume wengine kadhaa waliiwtwa Sedekia katika Agano la Kale.

- Mfalme Nebukadneza alimteua Sedekia kuwa mfalme wa Yuda baada ya kumkamata Mfalme Yehoyakimu na kumpeleka Babeli. Sedekia baadaye aliasi, na kwa sababu hiyo Nebukadneza alimkamata na kuharibu Yerusalem yote.
- Sedekia, mwana wa Kenaanah, alikuwa nabii wa uongo wakati wa Mfalme Ahabu wa Israeli.
- Mtu mmoja aliyeitwa Sedekia alikuwa mionganoni mwa wale walioitia saini makubaliano na Bwana wakati wa Nehemia.

(Mapendekezo ya tafsiri: Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Ahabu, Babeli, Ezekieli, Ufalme wa Israeli, Yehoyakimu, Yeremia, Yosia, Yuda, Nebukadneza, Nehemia)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 3:15-16](#)
- [Yeremia 37:1-2](#)
- [Yeremia 39:2](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6667

Sefania

Uhalisia:

Sefania, mwana wa Kushi, alikuwa nabii aliyeishi Yerusalem na alitabiri wakati wa utawala wa Mfalme Yosia. Alikuwa akiishi katika kipindi kimoja na Yeremia.

- Aliwakemea watu wa Yuda kwa kuabudu miungu ya uongo. Unabii wake umeandikwa katika kitabu cha Sefania katika Agano la Kale.
- Kulikuwa na wanaume wengine kadhaa katika Agano la Kale waliokuwa wakitwa Sefania, wengi wao wakiwa makuhani.

(Mapendekezo ya tafsiri: Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Yeremia, Yosia, makasisi)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Wafalme 25:18](#)
- [Yeremia 52:24-25](#)
- [Zekaria 6:9-11](#)
- [Sefania 1:3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6846

Sehemu

Ufanuzi:

Maneno "kuwa na upendeleo" na "kuonyesha upendeleo" yanarejelea kufanya uamuzi wa kuwachukulia watu fulani kuwa muhimu zaidi kuliko watu wengine.

- Hii ni sawa na kuonyesha upendeleo, ambayo inamaanisha kuwachukulia watu wengine vizuri zaidi kuliko wengine.
- Kawaida upendeleo au upendeleo huonyeshwa kwa watu kwa sababu wana utajiri zaidi au maarufu zaidi kuliko watu wengine.
- Biblia inawaagiza watu wake wasionyeshe upendeleo au upendeleo kwa watu amba ni matajiri au wenye hadhi ya juu.
- Kwenye barua yake kwa Warumi, Paulo anafundisha kwamba Mungu anawahukumu watu kwa haki na bila upendeleo.
- Kitabu cha Yakobo kinafundisha kwamba ni makosa kumpa mtu kiti bora au matibabu bora kwa sababu ni tajiri.

(Tazama pia: fadhila)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kumbukumbu la Torati 1:17](#)
- [Malaki 2:9](#)
- Kwa hiyo, nimewafanya kuwa duni na kudharauliwa mbele ya watu wote, kwa sababu hamkufuata njia zangu bali mmekuwa na upendeleo katika kufundisha sheria.
- [Marko 12:13-15](#)
- [Mathayo 22:16](#)
- [Warumi 2:10-12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5234, H6440, G09910, G15190, G29830, G42990, G4383

Seiri*Uhalisia:*

Seiri ni jina la mtu ambaye alikuwa mzao wa Esau. Biblia inawaita wazao wa Seiri kama "wana wa Seiri."

- Katika sehemu ya Biblia ambapo wazao wa Seiri waliishi, eneo hilo wakati mwingine linaitwa "nchi ya Seiri" na wakati mwingine linaitwa "Seiri."
- Biblia inaita safu ya milima huko Edomu "milima ya Seiri."
- Biblia inaita mlima ulioko katika nchi ya Yuda "Mlima Seiri."
- Muktadha na/au neno au maneno yanayobadilisha maana yatabainisha kama "Seiri" inarejelea mtu, kizazi chake, ardhi ya Seiri, mlima Seiri, au safu ya milima kwa jina hilo.
- Kifungu "wana wa Seiri" katika 2 Mambo ya Nyakati 25:11,14, kinarejelea Waedomu, na neno "Seiri" katika Ezekieli 25:8 pia linahusu Waedomu.
- Kwenye Biblia, neno "Seiri" wakati mwingine linatumika kumaanisha "Edomu."

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)
(Tazama pia: Edomu)

*Marejeleo ya Biblia:**Data ya Neno:***Sela***Ufanuzi:*

Neno "sela" ni neno la Kiebrania linalopatikana mara nyingi katika kitabu cha Zaburi. Linaweza kuwa na maana kadhaa.

- Linaweza kumaanisha "tulia na sifu," ikiwahimiza wasikilizaji kutafakari kwa makini kuhusu kile kilichosemwa hivi punde.
- Kutokana na kwamba Zaburi nyingi ziliandikwa kama nyimbo, inadhaniwa kuwa "selah" inaweza kuwa neno la muziki linalomwelekeza mwimbaji kutulia kidogo kwa uimbaji ili kuruhusu vyombo vya muziki kucheza pekee yake au kuhamasisha wasikilizaji kutafakari maneno ya wimbo.

(Tazama pia: zaburi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Zaburi 3:3–4](#)
- [Zaburi 24:5–6](#)
- [Zaburi 46:6–7](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5542

Senakeribu

Uhalisia:

Senakeribu alikuwa mfalme mwenye nguvu wa Ashuru ambaye alifanya Ninawi kuwa jiji tajiri na lenye umuhimu mkubwa.

- Mfalme Senakeribu anajulikana kwa vita vyake dhidi ya Babuloni na ufalme wa Yuda.
- Alikuwa mfalme mwenye kiburi sana na alimdhihaki Mungu.
- Senakeribu alilishambulia Yerusalem wakati wa utawala wa Mfalme Hezekia.
- Mungu alisababisha jeshi la Senakeribu liangamie.
- Vitabu vya Agano la Kale vya Wafalme na Mambo ya Nyakati vinarekodi baadhi ya matukio ya utawala wa Senakeribu.

(Mapendekezo ya tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Ashuru, Babuloni, Hezekia, Yuda, dhihaki, Ninawi)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Mambo ya Nyakati 32:1](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 32:16–17](#)
- [2 Wafalme 18:13](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5576, H5623

Sensa

Ufanuzi:

Neno "sensa" linamaanisha kuhesabu rasmi idadi ya watu katika nchi au ufalme.

- Agano la Kale linarekodi nyakati mbalimbali ambapo Mungu aliagiza wanaume wa Israeli wahesabiwe, kama wakati Waisraeli walipoondoka Misri kwa mara ya kwanza na tena kabla ya kuingia Kanaani.
- Mara nyingi, madhumuni ya sensa yalikuwa ni kujua idadi ya watu wanaopaswa kulipa kodi.
- Kwa mfano, wakati mmoja katika kitabu cha Kutoka, wanaume wa Israeli walihesabiwa ili kila mmoja alipe nusu shekeli kwa ajili ya kutunza hekalu.
- Wakati Yesu alipokuwa mtoto, serikali ya Kirumi ilifanya sensa kuhesabu watu wote waliokuwa wakiishi katika ufalme wao ili kuwataka kulipa kodi.

Mapendelezo ya Tafsiri

- Njia zinazowezekana za kutafsiri neno hili zinaweza kujumuisha, "kuhesabu majina," "orodha ya majina," au "usajili."
- Maneno "kuchukua sensa" yanaweza kumaanisha "kuandika majina ya watu," "kuandikisha watu," au "kuandika majina ya watu."

(Tazama pia: nchi, Roma)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 5:37](#)
- [Kutoka 30:12](#)
- [Kutoka 38:26](#)
- [Luka 2:3](#)
- [Hesabu 4:1-4](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3789, H5674, H5921, H6485, H7218, G05820, G05830

Senturioni

Ufafanuzi:

Senturioni alikuwa afisa wa jeshi la Kirumi ambaye alikuwa na kikundi cha askari 100 chini ya amri yake.

- Hii inaweza pia kutafsiriwa kwa neno linalomaanisha "kiongozi wa watu mia moja" au "kiongozi wa jeshi" au "afisa anayesimamia mia moja."
- Akida mmoja wa Kirumi alikuja kwa Yesu kuomba uponyaji kwa mtumishi wake.
- Akida aliyeokuwa akisimamia kusulubiwa kwa Yesu alishangazwa alipoona jinsi Yesu alivyokufa.
- Mungu alimtuma akida kwa Petro ili Petro aweze kumwelezea Habari Njema kuhusu Yesu.

(Tazama pia: Rumi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 10:1](#)
- [Matendo 27:1](#)
- [Matendo 27:42-44](#)
- [Luka 7:4](#)
- [Luka 23:47](#)
- [Marko 15:39](#)
- [Mathayo 8:7](#)
- [Mathayo 27:54](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G15430, G27600

Sethi

Uhalisia:

Katika kitabu cha Mwanzo, Sethi alikuwa mtoto wa tatu wa Adamu na Hawa.

- Hawa alisema kwamba Sethi alipewa kwake badala ya mwanawe Habilii, ambaye aliuawa na kaka yake, Kaini.
- Noa alikuwa mmoja wa wazao wa Sethi, kwa hivyo kila mtu aliyeishi tangu wakati wa Gharika pia ni mzao wa Sethi.
- Sethi na familia yake walikuwa watu wa kwanza "kuliita jina la Bwana."

(Mapendekezo ya tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)
 (Tazama pia: Abeli, Kaini, mwito, mzao, babu, gharika, Noa)

Marejeleo ya Biblia:

•

[1 Mambo ya Nyakati 1:1Luka 3:36-38Hesabu 24:17](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8352, G45890

Shaba

Ufanuzi:

Neno "shaba" linamaanisha aina ya chuma kinachotengenezwa kwa kuyeyusha pamoja metali, shaba, na bati. Ina rangi ya kahawia iliyokolea, yenye mwelekeo wa nyekundu kidogo.

- Shaba inastahimili kutu inayosababishwa na maji na ni msambazaji mzuri wa joto.
- Katika nyakati za kale, shaba ilitumika kutengeneza zana, silaha, kazi za sanaa, madhabahu, sufuria za kupikia, na silaha za askari, pamoja na vitu vingine mbalimbali.
- Vingi vya vifaa vya ujenzi kwa ajili ya hemu na hekalu vilitengenezwa kwa shaba.
- Sanamu za miungu ya uongo mara nyingi zilikuwa zimetengenezwa kwa chuma cha shaba.
- Vitu vya shaba vilitengenezwa kwa kuyeyusha kwanza chuma cha shaba kuwa kioevu na kisha kukimimina kwenye ukungu. Mchakato huu uliitwa "kuchonga."

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Visivyojulikana)

(Tazama pia: silaha, hemu, hekalu)

Marejeleo ya Biblia:

•

[1 Wafalme 7:161 Samweli 17:37-38Danieli 2:44-45](#)

- [Kutoka 25:3-7](#)
- [Ufunuo 1:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5153, H5154, H5174, H5178, G54700, G54740, G54750

Shaddai

Uhalisia:

Neno "Shaddai" ni jina la Kiebrania linalotumika kumaanisha Mungu. Linatumika katika Agano la Kale kama jina la kibinafsi la Mungu. Asili halisi (na hivyo maana) ya neno hili haijulikani. Wasomi wamependekeza uwezekano tofauti wa maana yake, na uwezekano mkubwa ni kwamba "shaddai" inamaanisha "mlima" au "safu ya mlima."

- Neno la Kiebrania "Shaddai" mara nyingi hutafsiriwa kwa Kiingereza kama "Mwenyezi."
- Kirai cha Kiebrania "El Shaddai" mara nyingi hutafsiriwa kwa Kiingereza kama "Mungu Mwenyezi."
- Kama "Shaddai" inamaanisha "mlima" au "safu ya mlima," basi kirai cha Kiebrania "El Shaddai" kihalisi kinamaanisha "Mungu, yule wa mlimani."
- Maandishi ya ULT na UST daima hutafsiri neno hili kama "Shaddai," kwa kukubaliana na maandiko ya Kiebrania ya Agano la Kale.

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Ingawa neno Shaddai ni jina la Mungu, mara nyingi hutafsiriwa kama cheo au maelezo, "Mwenyezi," badala ya jina. Ikiwa tafsiri ya Biblia ipo katika eneo lako, unaweza kutaka kutafsiri neno hilo kwa njia ile ile inavyofanya. Ikiwa tafsiri haipo, unaweza kufikiria kutumia jina Shaddai.
- Ukiamua kutafsiri neno "Shaddai" kama jina, unaweza kulitamka jinsi linavyosikika katika lugha yako. Pia, unaweza kutamka kirai "El Shaddai" jinsi inavyosikika katika lugha yako.

(Mapendeleko ya tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Mungu)

Marejeleo ya Biblia:

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

Data ya Neno:

- Strong's:

Shahidi wa Uongo

shahidi fisadi, ripoti ya uongo, ushuhuda wa uongo, shahidi wa uongo

Ufafanuzi:

Maneno "shahidi wa uongo" na "shahidi fisadi" yanarejelea mtu anayesema mambo yasiyo ya kweli kuhusu mtu au tukio, kawaida katika mazingira rasmi kama vile mahakamani.

- "Ushuhuda wa uongo" au "ripoti ya uongo" ni uwongo halisi unaosemwa.
- Kusema "kushuhudia uongo" kunamaanisha kusema uongo au kutoa taarifa ya uongo kuhusu jambo fulani.
- Biblia inatoa akaunti kadhaa ambapo mashahidi wa uongo waliandikishwa kusema uongo kuhusu mtu ili mtu huyo aadhibiwe au kuuawa.

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Ili Kutoa "ushuhudi wa uongo" au "kutoa ushahidi wa uongo" kunaweza kutafsiriwa kama "kushuhudia kwa uongo" au "kutoa ripoti ya uongo kuhusu mtu" au "kusema uongo dhidi ya mtu" au "kudanganya."
- Wakati "shahidi wa uongo" inahu su mtu, inaweza kutafsiriwa kama "mtu anayesema uongo" au "yule anayetoa ushahidi wa uongo" au "mtu anayesema mambo ambayo si ya kweli."

(Tazama pia: ushuhuda, kweli)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kumbukumbu la Torati 19:19](#)
- [Kutoka 20:16](#)
- [Mathayo 15:18-20](#)
- [Mathayo 19:18-19](#)
- [Mithali 14:5-6](#)
- [Zaburi 27:11-12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5707, H6030, H7650, H8267, G19650, G31440, G55710, G55750, G55760, G55770

Shamba la mizabibu*Ufanuzi:*

Shamba la mizabibu ni eneo kubwa la bustani ambapo mizabibu inalimwa na zabibu zinakuzwa.

- Shamba la mizabibu mara nyingi lina ukuta kuzunguka ili kulinda matunda dhidi ya wezi na wanyama.
- Mungu alilinganisha watu wa Israeli na shamba la mizabibu ambalo halikuzaa matunda mazuri. (Tazama: Tashbih)
- Shamba la mizabibu linaweza pia kutafsiriwa kama "bustani ya mizabibu" au "shamba la zabibu."

(Tazama pia: zabibu, Mwisraeli, mzabibu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 9:20-21](#)
- [Luka 13:6](#)
- [Luka 20:15](#)
- [Mathayo 20:2](#)
- [Mathayo 21:40-41](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1612, H3754, H3755, H8284, G02900

Sharoni*Uhalisia:*

Sharoni lilikuwa jina la eneo tambarare lenye rutuba kando ya pwani ya Bahari ya Mediterania, kusini mwa Mlima Karmeli. Pia inajulikana kama "Uwanja ya Sharoni."

- Miji kadhaa zilizotajwa katika Biblia zilikuwa kwenye Uwanja wa Sharoni, ikiwemo Yafa, Lida, na Kaisaria.
- Hii inaweza kutafsiriwa kama "uwanja unaoitwa Sharoni" au "Uwanja wa Sharoni."
- Watu waliokuwa wakiishi katika eneo la Sharoni walijulikana kama "Watu wa Sharoni."

(Mapendekezo ya tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Kaisaria, Karmeli, Yafa, bahari)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 5:16-17](#)
- [Matendo 9:35](#)
- [Isaya 33:9](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8289, H8290

Shayiri

Ufafanuzi:

Neno "shayiri" linarejelea aina ya nafaka inayotumika kutengeneza mkate.

- Mimea ya shayiri ina shina refu na kichwa juu ambapo mbegu au nafaka hukua.
- Shayiri hustawi vizuri katika hali ya hewa ya joto, hivyo mara nyingi huvunwa katika msimu wa kuchipua au kiangazi.
- Wakati shayiri inapovunwa, mbegu zinazoliwa hutenganishwa na makapi yasiyo na thamani yoyote.
- Mbegu za shayiri zinapondwa kuwa unga, ambao kisha unachanganywa na maji au mafuta ili kutengeneza mkate.
- Kama shayiri haijulikani, hii inaweza kutafsiriwa kama "nafaka inayoitwa shayiri" au "nafaka ya shayiri."

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Visivyojulikana)

(Tazama pia: nafaka, kupura, ngano)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 11:12-14](#)
- [Ayubu 31:40](#)
- [Waamuzi 7:14](#)
- [Hesabu 5:15](#)
- [Ufunuo 6:6](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8184, G29150, G29160

Sheba

Uhalisia:

Katika nyakati za kale, Sheba ilikuwa ustaarabu wa zamani au eneo la ardhi lililokuwa mahali fulani kusini mwa Arabuni.

- Eneo au nchi ya Sheba huenda ilikuwa karibu na maeneo ya sasa ya Yemen na Ethiopia.
- Huenda wakazi wake walikuwa wazao wa Hamu.
- Malkia wa Sheba alikuja kumtembelea Mfalme Solomoni baada ya kusikia umaarufu wa utajiri na hekima yake.
- Kulikuwa pia na wanaume kadhaa walioitwa "Sheba" waliotajwa katika nasaba za Agano la Kale. Inawezekana kwamba jina la eneo la Sheba lilitokana na mmoja wa wanaume hawa.
- Jiji la Beer-sheba liligawanywa na kuwa Sheba mara moja katika Agano la Kale.

(Mapendekezo ya tafsiri: Tafsiri Majina)

(Tazama pia: Arabuni, Beer-sheba, Ethiopia, Solomoni)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 1:8-10](#)
- [1 Wafalme 10:1-2](#)
- [Isaya 60:6-7](#)
- [Zaburi 72:10](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5434, H7614

Shekemu

Uhalisia:

Shekemu ulikuwa mji katika Kanaani, takriban maili 40 kaskazini mwa Yerusalem. Pia, Shekemu lilikuwa jina la mtu katika Agano la Kale.

- Mji wa Shekemu ulikuwa pahali ambapo Yakobo aliishi baada ya kupatana na kaka yake Esau.
- Yakobo alinunua ardhi kutoka kwa wana wa Hamori Mhivi huko Shekemu. Ardhi hii baadaye ikawa pahali pa maziko ya familia yake na pahali ambapo wanawe walimzika ye.
- Shekemu, mwana wa Hamori, alimbaka Dina, binti ya Yakobo, na kusababisha wana wa Yakobo kuwaua wanaume wote wa mji wa Shekemu.

(Mapendekezo ya tafsiri: Hamori)

(Tazama pia: Kanaani, Esau, Hamori, Hivi, Yakobo)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 7:14-16](#)
- [Mwanzo 12:6-7](#)
- [Mwanzo 33:19](#)
- [Mwanzo 37:13](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H7928, H7930

shemasi

Ufanuzi:

Shemasi ni mtu anayehudumu katika kanisa la eneo, akisaidia waumini wenzake kwa mahitaji ya kivitendo kama vile chakula au pesa.

- Neno "shemasi" limetokana moja kwa moja na neno la Kigiriki linalomaanisha "mtumishi" au "waziri."
- Tangu enzi za Wakristo wa mwanzo, kuwa shemasi imekuwa jukumu na huduma iliyoelezwa vyema katika mwili wa kanisa.
- Kwa mfano, katika Agano Jipy, mashemasi walihakikisha kwamba pesa au chakula chochote ambacho waumini walitoa kiligawanywa kwa usawa kwa wajane mionganoni mwao.
- Neno "shemasi" linaweza pia kutafsiriwa kama "waziri wa kanisa," "mfanyakazi wa kanisa," au "mtumishi wa kanisa," au kifungu kingine chochote kinachoonyesha kwamba mtu huyo ameteuliwa rasmi kufanya kazi maalum zinazofaidisha jamii ya wakristo ya eneo hilo.

(Tazama pia: Waziri, Mtumishi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Timotheo 3:10](#)
- [1 Timotheo 3:13](#)
- [Wafilipi 1:1](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G12490

Shemu

Uhaliisa:

Shemu alikuwa mmoja wa wana watatu wa Noa, ambao wote waliingia naye ndani ya safina wakati wa gharika ya ulimwengu mzima iliyoelezewa katika kitabu cha Mwanzo.

- Shemu alikuwa babu wa Abrahamu na kizazi chake.
- Wazao wa Shemu walijulikana kama "Wasemiti" na walizungumza lugha za Kisemiti kama vile Kiebrania na Kiarabu.
- Biblia inaonyesha kwamba Shemu aliishi takriban miaka 600.

(Mapendekezo ya tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Abrahamu, Arabuni, safina, gharika, Noa)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 5:32](#)
- [Mwanzo 6:10](#)
- [Mwanzo 7:13-14](#)
- [Mwanzo 10:1](#)
- [Mwanzo 10:31](#)
- [Mwanzo 11:10](#)
- [Luka 3:36-38](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8035, G45900

Sheria

Ufafanuzi:

"Sheria" ni kanuni ya kisheria ambayo kawaida huandikwa na kutekelezwa na mamlaka husika. "Kanuni" ni mwongozo wa kufanya maamuzi na tabia, na kwa kawaida haiandikwi wala kutekelezwa rasmi. Hata hivyo, wakati mwingine neno "sheria" hutumiwa kumaanisha "kanuni."

- "Sheria" inafanana na "amri," lakini neno "sheria" kwa kawaida hutumika kurejelea kitu kilichoandikwa badala ya kile kinachozungumzwa.
- Maneno "sheria" na "kanuni" yanaweza kumaanisha sheria au imani ya jumla inayomwongoza mtu katika tabia yake.
- Maana ya "sheria" hapa ni tofauti na maana yake katika neno "sheria ya Mose," ambapo inahusu amri na maagizo ambayo Mungu aliwapa Waisraeli.
- Wakati sheria ya jumla inatajwa, neno "sheria" liinaweza kutafsiriwa kama "kanuni" au "kanuni ya jumla."

(Tazama pia: sheria ya Mose, amri, agizo, tangazo)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kumbukumbu la Torati 4:2](#)
- [Esta 3:8-9Kutoka 12:12-14](#)
- [Mwanzo 26:5](#)
- [Yohana 18:31](#)
- [Warumi 7:1](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1285, H1881, H1882, H2706, H2708, H2710, H4687, H4941, H6310, H7560, H8451, G17850, G35480, G35510, G47470

Sheria

Ufafanuzi:

Kanuni ni sheria iliyoandikwa maalum inayotoa mwongozo kwa watu jinsi ya kuishi kwa kufuata.

- Neno "kanuni" lina maana sawa na "amri," na "agizo," na "sheria," na "tamko." Maneno haya yote yanahusisha maagizo na mahitaji ambayo Mungu anawapa watu wake au watawala wanawapa raia wao.
- Mfalme Daudi alisema kwamba alipata furaha katika kanuni za Mungu.
- Neno "kanuni" linaweza pia kutafsiriwa kama "agizo maalum" au "tamko maalum."

(Tazama pia: agizo, tamko, sheria, amri, Mungu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 11:11–13 Kumbukumbu la Torati 6:20–23](#)
- [Ezekieli 33:15](#)
- [Hesabu 19:2](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2706, H2708, H7010, G13450

Sheria ndogo

Ufafanuzi:

Sheria ndogo ni kanuni ya umma au sheria inayotoa maagizo kwa watu kufuata. Neno hili linahusiana na "kuweka wakfu."

- Wakati mwingine sheria ndogo ni desturi ambayo imeimarika vizuri kupitia miaka ya mazoea.
- Kwenye Biblia, sheria ndogo ilikuwa jambo ambalo Mungu aliwaagiza Waisraeli kutekeleza. Wakati mwingine aliwaagiza kufanya hivyo milele.
- Neno "sheria ndogo" linaweza kumaanisha "amri ya umma," "kanuni," au "sheria," kulingana na muktadha.

(Tazama pia: amri, agizo, sheria, kuweka wakfu, kanuni)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kumbukumbu la Torati 4:13–14](#)
- [Kutoka 27:20–21](#)
- [Walawi 8:31–33](#)
- [Malaki 3:6–7](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2706, H4687, H4931, H4941

Sheria ya Mose

Ufafanuzi:

Kwa urahisi, neno "sheria" linamaanisha kanuni au maagizo ambayo yanapaswa kufuatwa. Katika Biblia, neno "sheria" mara nyingi linatumika kwa ujumla kurejelea kitu chochote na kila kitu ambacho Mungu anataka watu wake watii na kufanya. Neno maalum "sheria ya Mose" linarejelea amri na maagizo ambayo Mungu alimpa Mose kwa ajili ya Waisraeli kutii.

- Kulingana na muktadha, "sheria" inaweza kumaanisha:
  - Amri Kumi ambazo Mungu aliandika kwenye mbao za mawe kwa ajili ya Waisraeli
  - sheria zote alizopewa Mose
  - vitabu vitano vya kwanza vya Agano la Kale
  - Agano lote la Kale (pia linajulikana kama "maandiko" katika Agano Jipya).
  - maagizo yote ya Mungu na mapenzi yake
- Kirai "Sheria na Manabii" inatumika katika Agano Jipya kurejelea maandiko ya Kiebrania (au "Agano la Kale")

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Maneno haya yanaweza kutafsiriwa kwa kutumia wingi, "sheria," kwa kuwa yanarejelea maagizo mengi.
- Neno "sheria ya Mose" linaweza kutafsiriwa kama "sheria ambazo Mungu alimwambia Mose awape Waisraeli."
- Kulingana na muktadha, "sheria ya Mose" inaweza pia kutafsiriwa kama "sheria ambayo Mungu alimwambia Mose" au "sheria za Mungu ambazo Mose aliandika" au "sheria ambazo Mungu alimwambia Mose awape Waisraeli."
- Njia za kutafsiri "sheria" au "sheria ya Mungu" au "sheria za Mungu" zinaweza kujumuisha "sheria kutoka kwa Mungu" au "amri za Mungu" au "sheria ambazo Mungu alitoa" au "kila kitu ambacho Mungu anaamuru" au "maagizo yote ya Mungu."

- Kirai "sheria ya Yehova" inaweza pia kutafsiriwa kama "sheria za Yehova" au "sheria ambazo Yehova alisema zifuatwe" au "sheria kutoka kwa Yehova" au "vitu ambavyo Yahova aliamuru."

(Tazama pia: fundisha, Musa, Amri Kumi, halali, Yehova)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 15:6](#)
- [Danieli 9:13](#)
- [Kutoka 28:42–43](#)
- [Ezra 7:25–26](#)
- [Wagalatia 2:15](#)
- [Luka 24:44](#)
- [Mathayo 5:18](#)
- [Nehemia 10:29](#)
- [Warumi 3:20](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **13:7** Mungu pia alitoa **sheria** na kanuni nyingine nyingi za kufuatwa. Ikiwa watu wangezitii **sheria** hizi, Mungu aliahidi kwamba angewabariki na kuwalinda. Ikiwa wangekosa kuzitii, Mungu angewaadhibu.
- **13:9** Yeyote aliyejiku **sheria ya Mungu** angeweza kuleta mnyama kwenye madhabahu mbele ya Hema la Kukutania kama dhabihu kwa Mungu.
- **15:13** Kisha Yoshua aliwakumbusha watu juu ya wajibu wao wa kutii agano ambalo Mungu alifanya na Waisraeli huko Sinai. Watu waliahidi kubaki waaminifu kwa Mungu na kufuata **sheria zake**.
- **16:1** Baada ya Yoshua kufa, Waisraeli hawakumtii Mungu na hawakuwafukuza Wakanaani wallobaki wala kutii **sheria za Mungu**.
- **21:5** Katika Agano Jipyä, Mungu angeandika **sheria yake** miyoni mwa watu, watu wangemjua Mungu kibinafsi, wangekuwa watu wake, na Mungu angewasamehe dhambi zao.
- **27:1** Yesu alijibu, “Imeandikwa nini katika **sheria ya Mungu?**”

- **28:1** Yesu akamwambia, "Kwa nini unaniita 'mwema?' Kuna mmoja tu aliye mwema, naye ni Mungu. Lakini ikiwa unataka kuwa na UZIMA WA MILELE, tii **sheria za Mungu.**"

Data ya Neno:

- Strong's: H0430, H1881, H1882, H2706, H2710, H3068, H4687, H4872, H4941, H8451, G23160, G35510, G35650

Shetani

Uhalisia:

Ingawa shetani ni kiumbe wa roho ambaye Mungu aliumba, aliasi dhidi ya Mungu na kuwa adui wa Mungu. Ibilisi pia anaitwa "Shetani" na "yule mwovu."

- Shetani anamchukia Mungu na vyote ambavyo Mungu aliumba kwa sababu anataka kuchukua nafasi ya Mungu na kuabudiwa kama Mungu.
- Shetani huwajaribu watu kuasi dhidi ya Mungu.
- Mungu alimtuma Mwanawe, Yesu, kuokoa watu kutoka kwa udhibiti wa Shetani.
- Jina "Shetani" linamaanisha "mpinzani" au "adui."
- Neno "ibilisi" linamaanisha "Mshitaki."

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "ibilisi" linaweza pia kutafsiriwa kama "Mshitaki" au "mmoja mwovu" au "mfalme wa roho waovu" au "kiongozi wa roho mwovu."
- "Shetani" inaweza kutafsiriwa kama "Mpizani" au "Adui" au jina lingine lolote linaloonyesha kwamba yeze ni ibilisi.
- Maneno haya yanapaswa kutafsiriwa tofauti na pepo na roho mbaya.
- Fikiria jinsi maneno haya yanavyotafsiriwa katika lugha ya kienyeji au kitaifa.

(Tazama: Jinsi ya Kutafsiri Visivyojulikana)

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: shetani, uovu, ufalme wa Mungu, jaribu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Yohana 3:8](#)
- [1 Wathesalonike 2:17–20](#)
- [1 Timotheo 5:15](#)
- [Matendo 13:10](#)
- [Ayubu 1:8](#)
- [Marko 8:33](#)
- [Zekaria 3:1](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **21:1** Nyoka aliyemdanganya Hawa alikuwa **Shetani**. Ahadi ilimaanisha kwamba Masihi atakayekuja atamshinda **Shetani** kabisa.
- **25:6** Kisha **Shetani** alimwonyesha Yesu falme zote za dunia na utukufu wao wote na kusema, “Nitakupa haya yote ikiwa utapiga magoti na kuniabudu.”
- **25:8** Yesu hakukubali vishawishi vyta **Shetani**, kwa hivyo **Shetani** alimwacha.
- **33:6** Hivyo Yesu alieleza, “Mbegu ni neno la Mungu. Njia ni mtu anayesikia neno la Mungu, lakini haelewi, na **ibilisi** huchukua neno kutoka kwake.”
- **38:7** Baada ya Yuda kuchukua mkate, **Shetani** akaingia ndani yake.
- **48:4** Mungu aliahidi kwamba mmoja wa wazao wa Hawa angemsaga kichwa cha **Shetani**, na **Shetani** angejeruhi kisigino chake. Hii ilimaanisha kwamba **Shetani** angemwua Masihi, lakini Mungu angemfufua tena, na kisha Masihi ataharibu nguvu za **Shetani** milele.
- **49:15** Mungu amekutoa katika ufalme wa giza wa **Shetani** na kukuweka katika ufalme wa nuru wa Mungu.

- **50:9** “Magugu yanawakilisha watu wanaomilikiwa na **yule mwovu**. Adui aliyepanda magugu anawakilisha **ibilisi**.”
- **50:10** “Wakati dunia itakapokwisha, malaika watawakusanya watu wote wanaomilikiwa na **ibilisi** na kuwatupa kwenye moto mkali, ambapo watalia na kusaga meno yao kwa mateso makali.”
- **50:15** Wakati Yesu atakaporudi, atamwangamiza kabisa **Shetani** na ufalme wake. Atamtupa **Shetani** kuzimu ambako atachomwa milele, pamoja na kila mtu aliyechagua kumfuata badala ya kumtii Mungu.

Data ya Neno:

- Strong's: H7700, H7854, H8163, G11390, G11400, G11410, G11420, G12280, G41900, G45660, G45670

Shida

Ufafanuzi:

“Shida” ni uzoefu maishani ambao ni mgumu sana na wa kusikitisha. Kum “sumbu” mtu inamaanisha kum “hangalsha” mtu huyo au kumsababishia huzuni. Kuwa na “shida” inamaanisha kuhisi huzuni au kusikitishwa na jambo fulani.

- Shida zinaweza kuwa za kimwili, kihisia, au kiroho ambazo huumiza mtu.
- Kwenye Biblia, mara nyingi matatizo ni nyakati za majaribio ambazo Mungu hutumia kuwasaidia waumini kukomaa na kukua katika imani yao.
- Matumizi ya Agano la Kale ya neno “shida” pia yalirejelea hukumu iliyowapata makundi ya watu ambao walikuwa waovu na walimkataa Mungu.

Mapendekezo ya Tafsiri

- Neno “shida” au “matatizo” linaweza pia kutafsiriwa kama “hatari” au “mambo ya uchungu yanayotokea” au “mateso” au “uzoefu mgumu” au “dhiki.”
- Neno “wenye matatizo” linaweza kutafsiriwa kwa neno au kifungu kinachomaanisha “kupitia mateso”, au “kuhisi mateso makubwa”, au “kuhofia”, au “kuwa na wasiwasi”, au “kusononeka”, au “kuogopa sana”, au “kufadhaika.”
- “Usimsumbue” inaweza pia kutafsiriwa kama “usimhangaishe” au “usimkosoe.”
- Maneno “siku ya shida” au “nyakati za shida” yanaweza pia kutafsiriwa kama “wakati unapopitia mateso” au “wakati mambo magumu yanapokutokea” au “wakati Mungu anaposababisha mambo ya dhiki kutokea.”
- Njia za kutafsiri “kusababisha matatizo” au “kuleta matatizo” zinaweza kujumuisha “kusababisha mambo ya kusumbua kutokea” au “kusababisha ugumu” au “kuwfafanya wapitie mambo magumu sana.”

(Tazama pia: tesa, dhulumu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 18:18–19](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 25:19](#)
- [Luka 24:38](#)
- [Mathayo 24:6](#)
- [Mathayo 26:36–38](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0205, H0926, H0927, H1204, H1607, H1644, H1804, H2000, H4103, H5916, H5999, H6031, H6040, H6470, H6696, H6862, H6869, H6887, H7264, H7267, H7451, H7489, H8513, G03870, G16130, G17760, G23460, G23470, G23500, G23600, G28730, G36360, G39260, G39300, G39860, G44230, G46600, G50150, G51820

Shilo*Uhalisia:*

Shilo ulikuwa mji wa Kanaani wenye kuta ambao ulitekwa na Waisraeli chini ya uongozi wa Yoshua.

- Mji wa Shilo ulikuwa upande wa magharibi wa Mto Yordani na kaskazini mashariki mwa mji wa Betheli.
- Wakati Yoshua alipokuwa akiongoza Israeli, mji wa Shilo ulikuwa mahali pa mkutano kwa watu wa Israeli.
- Kabilia kumi na mbili za Israeli zilikusanyika huko Shilo kumsikiliza Yoshua akiwajulisha ni sehemu gani ya nchi ya Kanaani iliyopewa kila moja yao.
- Kabla ya kujengwa kwa hekalu lolote huko Yerusalem, Shilo ilikuwa mahali ambapo Waisraeli walikusanyika kutoa dhabihu kwa Mungu.
- Wakati Samweli alipokuwa mvulana mdogo, mama yake Hana alimpeleka Shilo ili afundishwe na kuhani Eli kumtumikia Mungu.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Betheli, uwekaji wakfu, Hana, Yerusalem, Mto Yordani, makuhani, sadaka, Samweli, hekalu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 2:26–27](#)
- [1 Samweli 1:9–10](#)
- [Yoshua 18:1–2](#)
- [Waamuzi 18:30–31](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H7886, H7887

Shimei*Maelezo:*

Shimei lilikuwa jina la wanaume kadhaa katika Agano la Kale.

- Shimei mwana wa Gera alikuwa Mbenyamini ambaye alimlaani Mfalme Daudi na kumtupia mawe wakati Daudi alipokuwa akikimbia Yerusalem ili kuepuka kuuawa na mwanawe Absalomu.
- Kulikuwa pia na makuhani kadhaa wa Walawi katika Agano la Kale waliokuwa na jina la Shimei.

(Tazama pia: Absalomu, Benjamiini, Mlawi, kuhani)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 6:17](#)
- [1 Wafalme 1:8](#)
- [2 Samweli 16:13](#)
- [Zekaria 12:12-14](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8096, H8097

Shimo

shimo, shimo la mtego, mitaro, chombo cha kuhifadhi maji

Ufafanuzi:

Shimo ni tundu la kina kirefu linalochimbwa ardhini.

- Chombo cha kuhifadhi maji kilikuwa shimo kilichochimbwa ili kushikilia maji.
- Watu huchimba mashimo kwa madhumuni ya kunasa wanyama au kutafuta maji.
- Wakati mwingine usemi 'shimo' unarejelea kaburi au jehanamu. Wakati mwingine unaweza kumaanisha 'shimo kuu.'
- Mara nyingine neno "shimo" linamaanisha kaburi au kuzimu. Wakati mwingine linaweza kumaanisha "kina kirefu."
- Neno "shimo" pia linatumika kwa njia ya mfano katika misemo kama, "shimo la uharibifu" ambalo linaelezea kuwa umenaswa katika hali ya maafa au kuhusika sana katika tabia za mwenye/yenye dhambi, mazoea ya uharibifu.

(Tazama pia: shimo kuu, jehanamu, gereza)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 37:21-22](#)
- [Ayubu 33:18](#)
- [Luka 6:39](#)
- [Mithali 1:12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0875, H0953, H1356, H1475, H2352, H4087, H4113, H4379, H6354, H7585, H7745, H7816, H7825, H7845, H7882, G00120, G09990, G54210

Shimo la Kuzimu

Ufafanuzi:

Neno "shimo" linamaanisha tundu kubwa sana, refu au mwanya ambaa hauna mwisho.

- Kwenye Biblia, "shimo" linaelezwa kama mahali pa adhabu.
- Kwa mfano, wakati Yesu aliwaamuru roho waovu kutoka kwa Adamu, walimsihi asiwaingize shiloni.
- Neno "shimo" linawenza pia kutafsiriwa kama "shimo lisilo na mwisho" au "mwanya wenye kina."
- Neno hili linapaswa kutafsiriwa tofauti na "kuzimu," "sheol," au "jehanamu."

(Tazama Pia: kuzimu, jehanamu, adhabu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Luka 8:30-31](#)
- [Warumi 10:7](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G00120, G54210

Shinari

Uhalisia:

Shinari inamaanisha "nchi ya mito miwili" na lilikuwa jina la uwanda au eneo katika kusini mwa Mesopotamia.

- Shinari baadaye ilijulikana kama "Wakaldayo" na kisha, "Babeli."
- Watu wa kale waliokuwa wakiishi katika mji wa Babeli kwenye Uwanda wa Shinari walijenga mnara mrefu kwa lengo la kujitukuza wenyewe.
- Vizazi kadhaa baadaye, mzee wa Kiyahudi Abrahamu aliishi katika mji wa Uru katika eneo hili, ambalo wakati huo liliitwa "Kaldaya."

(Mapendekazo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Abrahamu, Babeli, Babuloni, Kaldayo, Mesopotamia, mababu, Uru)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 10:8-10](#)
- [Mwanzo 14:1](#)
- [Mwanzo 14:7-9](#)
- [Isaya 11:10-11](#)
- [Zekaria 5:11](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8152

Shoka

Ufafanuzi:

Shoka ni chombo kinachotumika kukata au kuchanja miti au kuni.

- Shoka kwa kawaida lina mpini mrefu wa mbao na kisu kikubwa cha chuma kilichounganishwa mwisho.
- Kama tamaduni yako ina kifaa kinachofanana na shoka, jina la kifaa hicho linaweza kutumika kutafsiri "shoka."
- Njia zingine za kutafsiri neno hili zinaweza kujumuisha "chombo cha kukata miti" au "chombo cha mbao chenye blade" au "chombo cha kukata kuni chenye mpini mrefu."
- Kwenye tukio moja la Agano la Kale, mpini wa shoka ulianguka ndani ya Mto, kwa hivyo ni bora ikiwa chombo kinachoelezewa kina mpini ambao unaweza kutengana na mpini wa mbao.

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 6:7-8](#)
- [2 Wafalme 6:5](#)
- [Waamuzi 9:48-49](#)
- [Luka 3:9](#)
- [Mathayo 3:10](#)
- [Zaburi 35:3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1631, H4621, H7134, G05130

Shuhudia_kutoa ushahidi

Uhalisia:

Inapotumika kwa maana hii, msemo "kushuhudia" unamaanisha kutoa ushuhuda kuhusu jambo fulani au kutoa ripoti kuhusu jambo hilo.

- Neno "kushuhudia" linamaanisha "kutoa ushahidi" au "kuripoti kile ambacho mtu ameona au kupidia."
- Usemi "kutoa ushahidi wa uongo" unamaanisha "kutoa taarifa zisizo za kweli" au "kuripoti kwa uongo kile ambacho mtu ameona au kupidia."
- Kulingana na muktadha, neno "shuhudia" linaweza kumaanisha "toa ushahidi" au "ripoti."

(Tazama pia: ripoti, ushuhuda)

Marejeleo ya Biblia:

Data ya Neno:

- Strong's:

Shujaa

Uhalisia:

Maneno "shujaa" na "askari" yote yanaweza kumaanisha mtu anayepigana katika jeshi. Lakini pia kuna tofauti kadhaa.

- Kawaida neno "shujaa" ni neno la jumla, pana kumrejelea mtu ambaye ana kipaji na ujasiri katika vita.
- Mungu anaelezewa kwa njia ya mfano kama "mpiganaji."
- Neno "askari" linamaanisha hasa mtu ambaye ni sehemu ya jeshi fulani au anayepigana katika vita fulani.
- Askari wa Kirumi huko Yerusalem walikuwepo kudumisha amani na kutekeleza majukumu kama vile kuwanyonga wafungwa. Walimlinda Yesu kabla ya kumsulubisha na baadhi yao waliamriwa kusimama doria kwenye kaburi lake.
- Mfasiri anapaswa kuzingatia kama kuna maneno mawili katika lugha ya mradi kwa "shujaa" na "askari" ambayo pia yanatofautiana katika maana na matumizi.

(Tazama pia: ujasiri, kusulubisha, Rumi, kaburi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 21:5](#)
- [Matendo 21:33](#)
- [Luka 3:14](#)
- [Luka 23:11](#)
- [Mathayo 8:8-10](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0352, H0510, H1368, H1416, H1995, H2389, H2428, H2502, H3715, H4421, H5971, H6518, H6635, H7273, H7916, G46860, G47530, G47540, G47570, G47580, G49610

Sidoni

Uhalisia:

Sidoni alikuwa mwana wa kwanza wa Kanaani. Pia kuna mji wa Kanaani uitwao Sidoni, labda ulipewa jina baada ya mwana wa Kanaani.

- Mji wa Sidoni ulikuwa uko kaskazini magharibi mwa Israeli kwenye pwani ya Bahari ya Mediterania katika eneo ambalo ni sehemu ya nchi ya sasa ya Lebanoni.
- "Wasidoni" walikuwa kundi la watu wa Foinike waliokuwa wakiishi katika Sidoni ya kale na eneo linalozunguka.
- Kwenye Biblia, Sidoni inahusishwa kwa karibu na mji wa Tiro, na miji yote miwili ilijulikana kwa utajiri wao na tabia mbaya ya watu wao.

(Mapendekazo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Kanaani, Nohu, Finisia, bahari, Tiro)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 12:20](#)
- [Matendo 27:3-6](#)
- [Mwanzo 10:15-18](#)
- [Mwanzo 10:19](#)
- [Marko 3:7-8](#)
- [Mathayo 11:22](#)
- [Matayo 15:22](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6721, H6722, G46050, G46060

Sifa

sifa, kusifiwa, anaye stahili kusifiwa

Ufafanuzi:

Kumsifu mtu ni kuonyesha kuhimidi na heshima kwa mtu huyo.

- Watu wanamsifu Mungu kwa sababu ya ukuu wake na kwa ajili ya mambo yote ya ajabu aliyoyatenda kama Muumba na Mwokozi wa dunia
- Sifa kwa Mungu mara nyingi inajumuisha kushukuru kwa kile alichofanya.
- Muziki na uimbaji hutumika mara nyingi kama njia ya kumtukuza Mungu.
- Kumsifu Mungu ni sehemu ya maana ya kumwabudu.
- Neno "kusifu" linaweza pia kutafsiriwa kama "kusema vizuri juu ya" au "kuheshimu sana kwa maneno" au "kusema mambo mazuri kuhusu."
- Jina "sifa" linaweza kutafsiriwa kama "heshma inayozungumzwa" au "hotuba inayoheshimu" au "kusema mambo mazuri kuhusu."

(Tazama pia: ibada)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Wakorintho 1:3](#)
- [Matendo 2:47](#)
- [Matendo 13:48](#)
- [Danieli 3:28](#)
- [Waefeso 1:3](#)
- [Mwanzo 49:8](#)
- [Yakobo 3:9-10](#)
- [Yohana 5:41-42](#)
- [Luka 1:46](#)
- [Luka 1:64-66](#)
- [Luka 19:37-38](#)
- [Mathayo 11:25-27](#)
- [Mathayo 15:29-31](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **12:13** Waisraeli waliimba nyimbo nyingi kusherehekea uhuru wao mpya na **kumsifu** Mungu kwa sababu aliwaokoa kutoka kwa jeshi la Wamisri.
- **17:8** Daudi aliposikia maneno haya, mara moja alimshukuru na **kumsifu** Mungu alikuwa amemwahidi Daudi heshima hii kubwa na baraka nyingi.
- **22:7** Zekaria alisema, 'Mumsifu Mungu, kwa sababu amelikumbuka watu wake!
- **43:13** Wao (wanafunzi) walifurahia **kumsifu** Mungu pamoja na walishirikiana kila kitu walichokuwa nacho kati yao.
- **47:8** Walimweka Paulo na Sila katika sehemu salama zaidi ya gereza na hata kufunga miguu yao. Hata hivyo, katikati ya usiku, walikuwa wakiimba nyimbo za **sifa** kwa Mungu.

Data ya Neno:

- Strong's: H1319, H7121, H8416, G29800, G38530

Sihoni

Sihoni ni jina la mwanaume, mfalme wa Waamori, ambaye alitawala nchi ya Heshboni.

- Waisraeli walimshinda Sihoni pamoja na watu wake na kuchukua ardhi yao.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Waamori, Heshboni)

Marejeleo ya Biblia:

Data ya Neno:

- Imara ya:

Siku ya Bwana

Ufanuzi:

Neno la Agano la Kale "siku ya Mungu" linatumika kurejelea wakati ujao ambapo Mungu atawaadhibu watu kwa ajili ya dhambi zao.

- Msemo wa Agano la Kale "siku ya Mungu" ni usemi ambaeo unatumika na manabii wengi.
- Neno la Agano Jipya "Siku ya Bwana" kwa kawaida linamaanisha siku au wakati ambapo Bwana Yesu atarudi kuhukumu watu mwishoni mwa nyakati.
- Wakati huu wa mwisho, unaojulikana pia kama "siku ya mwisho," ni wakati wa hukumu na ufufuo. Utaanza Bwana Yesu atakaporudi kuhukumu wenye dhambi na kuanzisha utawala wake wa milele.
- Neno "siku" katika misemo hii linaweza wakati mwingine kumaanisha siku halisi au linaweza kumaanisha "wakati" au "tukio" ambalo ni refu zaidi kuliko siku.
- Wakati mwingine adhabu inajulikana kama "kumimina ghadhabu ya Mungu" kwa wale wasioamini.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, njia nyingine za kutafsiri "siku ya Mungu" zinaweza kujumuisha "wakati wa Mungu" au "wakati ambapo Mungu atawaadhibu maadui zake" au "wakati wa hasira ya Mungu."
- Njia nyingine za kutafsiri "Siku ya Bwana" zinaweza kujumuisha "wakati wa hukumu ya Bwana" au "wakati ambapo Bwana Yesu atarudi kuwahukumu watu."

(Tazama pia: siku, siku ya hukumu, Bwana, ufufuo, Yahweh)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 5:5](#)
- [1 Wathesalonike 5:2](#)
-
- [2 Petro 3:102 Wathesalonike 2:2](#)
- [Matendo 2:20-21](#)
- [Wafilipi 1:9-11](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3068, H3117, G22500, G29620

Siku ya Hukumu

Ufafanuzi:

Neno "siku ya hukumu" linamaanisha wakati ujao ambapo Mungu atahukumu kila mtu.

- Mungu amemfanya Mwanawe, Yesu Kristo, kuwa hakimu wa watu wote.
- Katika siku ya hukumu, Kristo atawahukumu watu kulingana na tabia yake ya haki.

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Neno hili linawenza pia kutafsiriwa kama "wakati wa hukumu" kwa kuwa linawenza kumaanisha zaidi ya siku moja.
- Njia zingine za kutafsiri neno hili linawenza kujumuisha "wakati wa mwisho ambapo Mungu atawahukumu watu wote."
- Baadhi ya tafsiri zinatumia herufi kubwa kwa neno hili kuonyesha kuwa ni jina la siku au wakati maalum: "Siku ya Hukumu" au "Wakati wa Hukumu."

(Tazama pia: hakimu, Yesu, mbingu, jehanamu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Luka 10:12](#)
- [Luka 11:31](#)
- [Luka 11:32](#)
- [Mathayo 10:15](#)
- [Matayo 12:36](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2962, H3117, H4941, G22500, G29200, G29620

Siku ya mwisho

Ufafanuzi:

Neno "siku za mwisho" kwa ujumla linamaanisha kipindi kinachoanza na kuja kwa kwanza kwa Yesu na kumalizika na kuja kwake kwa Pili na siku ya mwisho ya hukumu. Biblia pia inaita siku ya mwisho ya hukumu "siku ya mwisho." Usemi "siku za baadaye" wakati mwingine hutumiwa katika Biblia kwa maana sawa na "siku za mwisho," lakini mara nyingine unaweza kumaanisha wakati ulio baada ya wakati ambao mzungumzaji anazungumza lakini kabla ya kuja kwa kwanza kwa Yesu. Neno "siku ya mwisho" linahusu siku ya hukumu ya mwisho.

- Kipindi hiki cha "siku za mwisho" kitakuwa na muda usiofahamika.
- "Siku ya mwisho" ni wakati wa hukumu kwa wale ambao wamejitenga na Mungu.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "siku za mwisho" linaweza pia kutafsiriwa kama "siku za mwisho kabisa" au "nyakati za mwisho."
- Neno "siku ya mwisho" linaweza pia kutafsiriwa kama "siku ya mwisho kabisa."
- Kwenye baadhi ya muktadha, hii inaweza kutafsiriwa kama "mwisho wa dunia" au "wakati dunia hii inapomalizika."

(Tazama pia: Siku ya Bwana, hakimu, geuka, dunia)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Petro 3:3-4](#)
- [Danieli 10:14-15](#)
- [Waebraania 1:2](#)
- [Isaya 2:2](#)
- [Yakobo 5:3Yeremia 23:19-20](#)
- [Yohana 11:24-26](#)
- [Mika 4:1](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0319, H3117, G20780, G22500

Siku ya Wakati wa Biblia

Ufanuzi:

Neno "siku" kwa ujumla linamaanisha muda unaochukua kwa vipindi vyta kubadilishana vya mwanga na giza angani kukamilisha mzunguko mmoja (yaani, masaa 24). Hata hivyo, katika Biblia neno hilo hilo mara nyingi hutumika kumaanisha

muda mfupi zaidi (kama vile muda kati ya kuchomoza na kuzama kwa juu) au muda mrefu zaidi amba mara nyingi haujabainishwa.

- "Siku" wakati mwingine hutumiwa kama kinyume na "usiku." Katika hali hizi, neno linamaanisha wakati ambapo anga ni mwanga.
- Neno linaweza pia kumaanisha wakati maalum, kama vile "leo."
- Wakati mwingine neno "siku" linatumika kwa njia ya tamathali kwa kurejelea kipindi kirefu cha muda, kama vile "siku ya Yahweh" au "siku za mwisho." Moja ya lugha zingine zitatumia usemi tofauti kwa kutafsiri matumizi haya ya tamathali au zitatafsiri "siku" bila kitamathali.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Ni bora kutafsiri neno hili kihalisi kama "siku" au "mchana" kwa kutumia neno katika lugha yako linalorejelea sehemu ya siku ambapo kuna mwanga.
- Tafsiri nyingine za "siku" zinaweza kujumuisha "mchana," "wakati," "msimu," "fursa" au "tukio," kulingana na muktadha.

(Tazama pia: wakati, siku ya hukumu, siku ya mwisho)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 20:6](#)
- [Danieli 10:4](#)
- [Ezra 6:15](#)
- [Ezra 6:19](#)
- [Mathayo 9:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3117, H3118, H6242, G22500

Sila

Uhalisia:

Sila alikuwa kiongozi miongoni mwa waumini wa Yerusalemu.

- Viongozi wa kanisa huko Yerusalemu walimteua Sila aende pamoja na Paulo na Barnaba kupeleka barua hadi mji wa Antioquia.
- Sila baadaye alisafiri na Paulo kwenda miji mingine kuwafundisha watu kuhusu Yesu.
- Paulo na Sila waliwekwa gerezani katika mji wa Filipi. Walimwimbia Mungu sifa walipokuwa huko, na Mungu akawaachilia kutoka gerezani. Mlinzi wa gereza aligeuka kuwa Mkristo kutokana na ushuhuda wao.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Antioquia, Barnaba, Yerusalemu, Paulo, Filipi, gerezani, ushuhuda)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Petro 5:12](#)
- [1 Wathesalonike 1:1](#)
- [2 Wathesalonike 1:1](#)
- [Matendo 15:22](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **47:1** Siku moja, Paulo na rafiki yake **Sila** walikwenda katika mji wa Filipi kutangaza Habari Njema kuhusu Yesu.
- **47:2** Lidia alimwalika Paulo na **Sila** kukaa nyumbani kwake, na hivyo wakakaa naye pamoja na familia yake.
- **47:3** Paulo na **Sila** mara nyingi walikutana na watu katika mahali pa sala.
- **47:7** Kwa hiyo, wamiliki wa msichana mtumwa walimchukua Paulo na **Sila** kwa mamlaka za Kirumi, ambao waliwapiga na kuwatupa gerezani.
- **47:8** Walimweka Paulo na **Sila** katika sehemu salama zaidi ya gereza na wakafunga miguu yao.
- **47:11** Mlinzi wa gereza alitetemeka alipomjia Paulo na **Sila** na kuuliza, “Nifanye nini ili nipate wokovu?”
- **47:13** Siku iliyofuata, viongozi wa mji walimwachilia Paulo na **Sila** kutoka gerezani na kuwaomba waondoke Filipi. Paulo na **Sila** walimtembelea Lidia na marafiki wengine, kisha wakaondoka mjini.

Data ya Neno:

- Strong's: G46090, G46100

Silaha

Ufanuzi:

Neno "silaha" linahusu vifaa ambavyo mwanajeshi hutumia kupigana vitani na kujilinda dhidi ya mashambulizi ya adui. Pia, hutumiwa kwa njia ya mfano kurejelea silaha za kiroho.

- Sehemu za silaha za askari ni pamoja na kofia ya chuma, ngao, deraya, vifuniko vya miguu, na upanga.
- Kwa kutumia neno hilo kwa njia ya mfano, mtume Paulo analinganisha silaha za kimwili na silaha za kiroho ambazo Mungu humpa muumini ili kumsaidia kupigana vita vya kiroho.
- Silaha ya kiroho ambayo Mungu huwapa watu wake ili kupambana na dhambi na Shetani inajumuisha ukweli, uadilifu, injili ya amani, imani, wokovu, na Roho Mtakatifu.
- Hii inaweza kutafsiriwa kama "vifaa vya askari," "mavazi ya kinga ya vita," "kifuniko cha kinga," au "silaha."

(Tazama pia: Imani, Roho Mtakatifu, amani, okoa, roho)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 31:9-10](#)
- [2 Samweli 20:8Waefeso 6:11](#)
- [Yeremia 51:3-4](#)
- [Luka 11:22](#)
- [Nehemia 4:15-16](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2290, H2488, H3627, H4055, H5402, G36960, G38330

Silaha ya Upinde

Ufanuzi:

Hii ni aina ya silaha inayojumuisha kurusha mishale kutoka kwa upinde wenye kamba. Katika

nyakati za Biblia, ilitumika kupigana na maadui na pia kuua wanyama kwa ajili ya chakula.

- Upinde umetengenezwa kwa mbao, mfupa, chuma, au nyenzo nyingine ngumu kama vile pembe ya kulungu. Una umbo la mviringo na umefungwa kwa kamba, kamba, au mzabibu. Usipotumika, kamba ya upinde haingeunganishwa kwenye ncha zote za upinde ili upinde usiwe chini ya shinikizo la kupinda kila wakati. Wakati wa kijiandaa kupigana, shujaa angepinda upinde na kuunganisha kamba kwenye ncha zote mbili.
- Mshale ni fimbo nyembamba yenye kichwa chenyе ncha kali upande mmoja. Katika nyakati za kale, mishale ilitengenezwa kwa aina mbalimbali za vifaa kama vile mbao, mfupa, jiwe, au chuma.
- Upinde na mishale hutumiwa sana na wawindaji na wapiganaji.
- Neno "mshale" mara nyingine hutumiwa kwa njia ya mfano katika Biblia kurejelea mashambulizi ya adui au hukumu ya Mungu.

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 21:16](#)
- [Habakuki 3:9-10](#)
- [Ayubu 29:20-22](#)
- [Maombolezo 2:4](#)
- [Zaburi 58:6-8](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2671, H7198, G51150

Simba

Ufanuzi:

Simba ni mnyama mkubwa kama paka, mwenye meno na makucha yenye nguvu kwa ajili ya kuua na kuchana mawindo yake.

- Simba wana miili yenye nguvu na kasi inayowasaidia kushika mawindo yao. Manyoya yao ni mafupi na yana rangi ya kahawia-kijani.
- Simba dume wana manyoya yanayozunguka vichwa vyao.
- Simba huua wanyama wengine ili kuwala na wanaweza kuwa hatari kwa binadamu.
- Wakati Mfalme Daudi alipokuwa mvulana, aliua simba waliokuwa wakijaribu kushambulia kondoo aliowatunza.
- Samsoni pia alimuua simba kwa mikono yake mitupu.

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Vitu Visivyojulikana)

(Tazama pia: Daudi, chui, Samsoni, kondoo)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 11:22-23](#)
- [1 Wafalme 7:29Mithali 19:12](#)
- [Zaburi 17:12](#)
- [Ufunuo 5:5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0738, H0739, H0744, H3715, H3833, H3918, H7826, H7830, G30230

Simeoni

Uhalisia:

Simeoni alikuwa mtoto wa pili wa Yakobo na Lea. Wazao wake walikuwa moja ya makabila ya Israeli.

- Kabilia alikotoka lilijulikana kama "kabilia la Simeoni."
- Jina Simeoni linafanana na neno la Kiebrania linalomaanisha "kusikia."
- Kabilia la Simeoni lilichukua sehemu ya kusini kabisa katika nchi ya ahadi ya Kanaani. Ardhi yao ilikuwa imezungukwa kabisa na ardhi ya Yuda. Linapotumika kama jina la eneo, neno "Simeoni" linarejelea ardhi iliyotolewa kwa kabilia la Simeoni.
- Yosefu na Maria walipomleta mtoto Yesu kwenye hekalu huko Yerusalem ili kumtoa kwa Mungu, mzee mmoja aliyeitwa Simeoni alimsifu Mungu kwa kumpa fursa ya kumwona Masihi.
- Mtu mwengine anayeitwa Simeoni ametajwa katika ukoo wa Yesu katika kitabu cha Luka.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Makabila Kumi na Mbili ya Israeli, Yakobo, Lea)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 29:33](#)
- [Mwanzo 34:25](#)
- [Mwanzo 42:35-36](#)
- [Mwanzo 43:21-23](#)
- [Luka 2:25](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8095, H8099, G48260

Simoni Zelote

Uhalisia:

Simoni Zelote alikuwa mmoja wa wanafunzi kumi na wawili wa Yesu.

- Simoni anatajwa mara tatu katika orodha ya wanafunzi wa Yesu, lakini hakuna mengi yanayojudikana kumhusu.
- Simoni alikuwa mmoja wa wale Kumi na Moja waliokutana kuomba pamoja Yerusalem baada ya Yesu kurudi mbinguni.
- Neno "zelote" linaweza kumaanisha kwamba Simoni alikuwa mwanachama wa "Wazeloti," chama cha kidini cha Kiyahudi ambacho kilikuwa na bidii sana katika kushikilia Sheria ya Mose huku kikikataa vikali serikali ya Kirumi.
- Au, "zelote" inaweza kumaanisha tu "yule mwenye bidii," ikirejelea bidii ya kidini ya Simoni.

(Mapendekazo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: mtume, mwanafunzi, wale kumi na wawili)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 1:12-14](#)
- [Luka 6:14-16](#)
- [Marko 3:17-19](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G22080, G25810, G46130

Sinagogi

Ufanuzi:

Sinagogi ni jengo ambapo watu wa Kiyahudi hukutana pamoja kuabudu Mungu.

- Tangu nyakati za kale, huduma za sinagogi zimejumuisha nyakati za maombi, kusoma maandiko, na kufundisha kuhusu maandiko.
- Wayahudi awali walianza kujenga masinagogi kama sehemu za kuomba na kumwabudu Mungu katika miji yao wenyewe, kwa sababu wengi wao waliihi mbali na hekalu huko Yerusalem.
- Yesu mara nyingi alifundisha katika masinagogi na kuponya watu huko.
- Neno "sinagogi" linaweza kutumika kwa njia ya mfano kurejelea kundi la watu wanaokutana hapo.

(Tazama pia: ponya, Yerusalem, Myahudi, omnia, hekalu, neno la Mungu, abudu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 6:9](#)
- [Matendo 14:1-2](#)
- [Matendo 15:21](#)
- [Matendo 24:10-13](#)
- [Yohana 6:59](#)
- [Luka 4:14](#)
- [Mathayo 6:1-2](#)
- [Mathayo 9:35-36](#)
- [Mathayo 13:54](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H4150, G06560, G07520, G48640

Sinai

Uhalisia:

Mlima Sinai, pia unajulikana kama Mlima Horebu, ni mlima ambao huenda ulikuwa katika sehemu ya kusini ya eneo linaloitwa Rasi ya Sinai sasa, ingawa eneo halisi la mlima huu halijulikani.

- Ni mahali ambapo Mungu alifunua agano lake kwa Waisraeli na kumpa Mose vibao vya mawe vilivyoandikwa amri kumi.
- Pia inajulikana kama "mlima wa Mungu."
- Pia, ilikuwa mahali ambapo Mungu baadaye alimwambia Mose apige jiwe ili kutoa maji kwa Waisraeli walipokuwa wakizunguka jangwani.
- Ilikuwa mahali ambapo Mose aliona kichaka kinachowaka moto alipokuwa akichunga kondoo zake.
- Inawezekana kwamba "Horebu" ilikuwa jina halisi la mlima huo na kwamba "Mlima Sinai" linamaanisha tu "mlima wa Sinai," likirejelea ukweli kwamba Mlima Horebu ulikuwa katika jangwa la Sinai.

(Tazama pia: jangwa, Amri Kumi, agano, Israeli, Musa, Sinai)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 7:29–30](#)
- [Kutoka 16:1–3](#)
- [Wagalatia 4:24](#)
- [Walawi 27:34](#)
- [Hesabu 1:17–19](#)
- [1 Wafalme 8:9–11](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 5:9–10](#)
- [Kumbukumbu la Torati 1:2](#)
- [Kutoka 3:1–3](#)
- [Zaburi 106:19](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **13:1** Baada ya Mungu kuwaongoza Waisraeli kuvuka Bahari ya Shamu, aliwaongoza kupidia nyikani hadi mlima uitwao **Sinai**.
- **13:3** Siku tatu baadaye, baada ya watu kujiandaa kiroho, Mungu alishuka juu ya **Mlima Sinai** na radi, umeme, moshi, na sauti kubwa ya tarumbeta.
- **13:11** Kwa siku nyingi, Musa alikuwa juu ya **Mlima Sinai** akizungumza na Mungu.
- **15:13** Kisha Yoshua aliwakumbusha watu kuhusu wajibu wao wa kutii agano ambalo Mungu alifanya na Waisraeli huko **Sinai**.

Data ya Neno:

- Strong's: H2722, H5514, G37350, G46140

Snare

Ufafanuzi:

Maneno "mtego" na "tega" yanarejelea vifaa vinyavyotumika kunasa wanyama na kuwazuia wasitoroke. "Kutega" au "kunasa" ni kunasa kwa mtego, na "kutega" au "kunasa" ni kunasa kwa mtego. Katika Biblia, maneno haya pia yalitumika

kwa njia ya mfano kuzungumzia jinsi dhambi na majaribu yalivyo kama mitego iliyofichwa inayowanasa watu na kuwadhuru.

- "Mtego" ni kitanzi cha kamba au waya ambacho huvutika ghafla na kuwa kikali wakati mnyama anapokanyaga ndani yake, na kunasa mguu wake.
- "Mtego" kwa kawaida hutengenezwa kwa chuma au mbao na una sehemu mbili zinazofungika ghafla na kwa nguvu, zikimnasa mnyama ili asiweze kutoroka. Wakati mwininge mtego unaweza kuwa shimo refu lililotengenezwa ili kitu kianguke ndani yake.
- Kawaida mtego au mtego unafichwa ili mawindo yake yashikwe kwa mshangao.
- Kirai "weka mtego" kinamaanisha kuanda mtego ili kunasa kitu.
- Kuingia kwenye "mtego" kunamaanisha kuanguka kwenye shimo au shimo refu ambalo lilichimbwa na kufichwa ili kunasa mnyama.
- Mtu ambaye anaanza kutenda dhambi na hawezi kuacha anaweza kuelezewa kama "amenaswa na dhambi" kwa njia ya mfano kama vile mnyama anavyoweza kunaswa na hawezi kutoroka.
- Kama vile mnyama anavyokuwa hatarini na kuumizwa kwa kuwa kwenye mtego, ndivyo mtu aliyanaswa kwenye mtego wa dhambi anavyoathiriwa na dhambi hiyo na anahitaji kuwekwa huru.

(Tazama pia: bure, windo, Shetani, jaribu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mhubiri 7:26](#)
- [Luka 21:34](#)
- [Marko 12:13](#)
- [Zaburi 18:5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2256, H3353, H3369, H3920, H3921, H4170, H4204, H4434, H4685, H4686, H4889, H5367, H5914, H6341, H6351, H6354, H6679, H6983, H7639, H7845, H8610, G00640, G23390, G23400, G38020, G38030, G39850, G46250

Sodoma

Ufafanuzi:

Sodoma ilikuwa mji katika sehemu ya kusini ya Kanaani ambako mpwa wa Abrahamu, Lutu, aliishi na mke wake na watoto wake.

- Nchi ya eneo linalozunguka Sodoma ilikuwa na maji mengi na yenye rutuba, hivyo Lutu alichagua kuishi huko alipoanza kuishi Kanaani.
- Mahali halisi pa mji huu hapajulikani kwa sababu Sodoma na mji wa karibu wa Gomora uliteketezwa kabisa na Mungu kama adhabu kwa mambo maovu ambayo watu walikuwa wakifanya huko.
- Dhambi kubwa zaidi ambayo watu wa Sodoma na Gomora walikuwa wakifanya ilikuwa ushoga.

(Tazama pia: Kanaani, Gomora)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 10:19](#)
- [Mwanzo 13:12](#)
- [Mathayo 10:15](#)
- Kweli nawaambia, itakuwa rahisi zaidi kwa nchi ya Sodoma na Gomora siku ya hukumu kuliko kwa mji huo.
[Mathayo 11:24](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5467, G46700

Solomoni*Kweli:*

Solomoni alikuwa mmoja wa wana wa Mfalme Daudi. Mama yake alikuwa Bathsheba.

- Wakati Solomoni alipokuwa mfalme, Mungu alimwambia aombe chochote alichotaka. Kwa hivyo Solomoni aliomba hekima ya kutawala watu kwa haki na uzuri. Mungu alifurahi na ombi la Solomoni na akampa hekima pamoja na utajiri mwingi.
- Solomoni pia anajulikana sana kwa kuwa na hekalu la ajabu lililojengwa Yerusalem.
- Ingawa Solomoni alitawala kwa busara katika miaka ya kwanza ya utawala wake, baadaye alioa wanawake wengi wa kigeni kwa upumbavu na akaanza kuabudu miungu yao.
- Kutokana na kutokuwa mwaminifu kwa Solomoni, baada ya kifo chake Mungu aligawanya Waisraeli katika falme mbili, Israeli na Yuda. Falme hizi mara nyingi zilipigana dhidi ya kila mmoja.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Bathsheba, Daudi, Israeli, Yuda, ufalme wa Israeli, hekalu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 7:47–50](#)
- [Luka 12:27](#)
- [Mathayo 1:7–8](#)
- [Mathayo 6:29](#)
- [Mathayo 12:42](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **17:14** Baadaye, Daudi na Bathsheba walipata mwana mwingine, na wakamwita **Solomoni**.
- **18:1** Baada ya miaka mingi, Daudi alikuwa, na mwanawewe **Solomoni** akaanza kutawala. Mungu alizungumza na **Solomoni** na kumuuliza anachotaka zaidi. Wakati **Solomoni** alipoomba hekima, Mungu alifurahi na kumfanya kuwa Mtu mwenye hekima zaidi duniani. **Solomoni** alijifunza mambo mengi na alikuwa hakimu mwenye busara sana. Mungu pia alimfanya kuwa tajiri sana.
- **18:2** Katika Yerusalem, **Solomoni** alijenga hekalu ambalo Baba yake Daudi alikuwa amepanga na kukusanya vifaa.
- **18:3** Lakini **Solomoni** alipenda wanawake kutoka nchi nyingine....Wakati **Solomoni** alipokuwa mzee, pia aliabudu miungu yao.
- **18:4** Mungu alikasirika na **Solomoni** na, kama adhabu kwa kutokuwa mwaminifu kwa **Solomoni**, aliahidi kugawanya taifa la Israeli kuwa falme mbili baada ya kifo cha **Solomoni**.

Data ya Neno:

- Strong's: H8010, G46720

Somo

Uhalisia:

Mtu ni "somo" wa mtu mwingine ikiwa mtu wa pili anatawala na/au anaongoza wa kwanza. Mtu ni "Somo" wa mfumo wa imani au mafundisho ikiwa anaamini na hivyo anaishi kulingana nayo. Kuwa "chini ya" ni "kutii" au "kujisalimisha kwa mamlaka ya."

- Kifungu "kutiishwa" kinamaanisha kuwafanya watu wawe chini ya mamlaka ya kiongozi au mtawala.
- Kulingana na muktadha, neno "kuongozwa" linaweza kutafsiriwa kama "kuwasilishwa" au "chini ya mamlaka ya."
- Mara nyiningine, neno "somo" linatumika kumaanisha lengo au kusudi la kitu, kama vile katika, "utakuwa mada ya dhihaka."
- Maneno "kuwa chini ya" yanamaanisha "kuwa mtiifu kwa" au "kujisalimisha kwa."
- Maneno "walitozwa ushuru" yanamaanisha "walilazimishwa kulipa ushuru" au "walilazimishwa kutoa ushuru."
- Kumfanya mtu au kitu kupitia uzoefu fulani ina maana ya kumsababisha mtu huyo apitie jambo lisilofurahisha, kama vile maumivu.
- Kifungu "chini ya udhaifu" katika Waebrania 5:2 na vifungu "ilitiishwa" na "ikiwa imeitiisha" katika Warumi 8:20 vyote vinahusu kusababishwa na kitu hasi. Kifungu katika Waebrania 5:2 kinaweza kutafsiriwa kama "kuzungukwa na udhaifu". Vifungu katika Warumi 8:20 vinaweza kutafsiriwa kama "iliwekwa chini ya" na "ikiwa imeiweka chini" au kama "ililazimishwa kupidia" na "ikiwa imelazimisha kupidia hili".

(Tazama pia: wasilisha)

Marejeleo ya Biblia:

Data ya Neno:

Somo-Mada

Uhalisia:

Inapotumika kwa maana hii, neno "somo" linamaanisha mada au lengo la kitu, kama vile, "utakuwa somo la dhihaka."

- Kulingana na muktadha, neno "subject" linaweza kumaanisha "mada," "mada ya mazungumzo," "lengo la mazungumzo," au "dhima."

Marejeleo ya Biblia:

Data ya Neno:

Stefano

Uhalisia:

Stefano anakumbukwa sana kama shahidi wa kwanza Mkristo, yaani, mtu wa kwanza kuuawa kwa sababu ya imani yake kwa Yesu. Uhalisia kuhusu maisha yake na kifo chake yameandikwa katika kitabu cha Matendo.

- Stefano aliteuliwa na Kanisa la kwanza huko Yerusalem kuhudumia Wakristo kama shemasi kwa kugawa chakula kwa wajane na Wakristo wengine wenyewe mahitaji.
- Wayahudi fulani walimshtaki Stefano kwa uwongo kwamba alizungumza dhidi ya Mungu na sheria za Musa.
- Stefano alizungumza kwa ujasiri kuhusu ukweli wa Yesu Masihi, akianza na historia ya jinsi Mungu alivyoshughulika na watu wa Israeli.
- Viongozi wa Kiyahudi walikasirika na wakamuua Stefano kwa kumpiga mawe hadi kufa nje ya mji.
- Utekaji huo ultazamwa na Sauli wa Tarso, ambaye baadaye alikua mtume Paulo.
- Stefano pia anajulikana sana kwa maneno yake ya mwisho kabla ya kufa, "Bwana, tafadhali usiwahesabie dhambi hii," ambayo yalionyesha upendo wake kwa wengine.

(Mapendekezo ya tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: chagua, diakoni, Yerusalem, Paulo, jiwe, ukweli)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 6:5](#)
- [Matendo 6:9](#)
- [Matendo 6:10-11](#)
- [Matendo 6:12](#)
- [Matendo 7:59](#)
- [Matendo 11:19](#)
- [Matendo 22:20](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G47360

Sukothi

Ufafanuzi:

Sukothi lilikuwa jina la miji miwili katika Agano la Kale. Neno "Sukothi" (au "sukkoth") linamaanisha "makao."

- Mji wa kwanza uliitwa Sukothi na ulikuwa upande wa mashariki wa Mto Jordani.
- Yakobo alikaa Sukothi na familia yake pamoja na mifugo, akijenga makazi kwa ajili yao huko.
- Karne nyingi baadaye, Gideoni na watu wake waliochoka walifika Sukothi walipokuwa wakiwafuatilia Wamidiani, lakini watu wa huko walikataa kuwapa chakula chochote.
- Pili Sukothi ilikuwa kwenye mpaka wa kaskazini wa Misri na ilikuwa mahali ambapo Waisraeli walismama baada ya kuvuka Bahari ya Shamu walipokuwa wakikimbia utumwa nchini Misri.

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 7:46](#) [Kutoka 12:37-40](#)
- [Yoshua 13:27-28](#)
- [Waamuzi 8:4-5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5523, H5524

Sulubisha

Ufafanuzi:

Neno "sulubisha" linamaanisha kuua mtu kwa kumshikamanisha kwenye msalaba na kumwacha hapo kuteseka na kufa kwa maumivu makali.

- Mhasiriwa aidha alifungwa kwenye msalaba au kupigiliwa misumari. Watu waliokuwa wamesulubiwa walikufa kutohana na kupoteza damu au kukosa hewa.
- Ufalme wa kale wa Kirumi mara nyingi ultumia njia hii ya kuua ili kuwaadhibu na kuua watu waliokuwa wahalifu wabaya au waliokuwa wameasi dhidi ya mamlaka ya serikali yao.
- Viongozi wa kidini wa Kiyahudi waliomba gavana wa Kirumi awaagize askari wake kumsulubisha Yesu. Askari walimpigilia Yesu misumari msalabani. Aliteseka hapo kwa muda wa saa sita, kisha akafa.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Neno "sulubisha" linaweza kutafsiriwa kama "kuua kwenye msalaba" au "kuuawa kwa kupigiliwa misumari kwenye msalaba."

(Tazama pia: msalaba, Rumi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 2:23](#)
- [Wagalatia 2:20-21](#)
- [Luka 23:20-22](#)
- [Luka 23:34](#)
- [Mathayo 20:17-19](#)
- [Mathayo 27:23-24](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **39:11** Lakini viongozi wa Kiyahudi na umati walipiga kelele, "**Msulubishe** (Yesu)!"
- **39:12** Pilato aliogopa kwamba umati ungeanza kufanya ghasia, kwa hiyo aliwaamuru askari wake kumsulubisha Yesu. Alikuwa na jukumu kubwa katika kusulibiwa kwa Yesu Kristo.
- **40:1** Baada ya askari kumdhihaki Yesu, walimpeleka ili **kumsulubisha**. Walimfanya abebe msalaba ambao angeufia.
- **40:4** Yesu alisulubishwa kati ya wanyang'anyi wawili.
- **43:6** "Wanaume wa Israeli, Yesu alikuwa mtu ambaye alifanya ishara na maajabu mengi kwa nguvu za Mungu, kama mlivyoona na tayari mnavyojua. Lakini **mlimsulibisha**!"
- **43:9** "Mlimsulubisha mtu huyu, Yesu."
- **44:8** Petro akawajibu, "Mtu huyu anasimama mbele yenu ameponywa kwa nguvu za Yesu Masihi. Mlimsulubisha Yesu, lakini Mungu alimfufua tena!"

Data ya Neno:

- Strong's: G03880, G43620, G47170, G49570

Suria

Ufanuzi:

Suria ni mwanamke ambaye ni mke wa pili wa mwanaume, ambaye tayari ana mke mwingine. Kwa kawaida, suria huwa hajaolewa kisheria na mwanaume.

- Kwenye Agano la Kale, masuria mara nydingi walikuwa wanawake watumwa.
- Suria angeweza kupatikana kwa kununuliwa, kuitia ushindi wa kijeshi, au kama malipo ya deni.
- Kwa mfalme, kuwa na masuria wengi ilikuwa ishara ya nguvu.

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Samweli 3:7](#)
- [Mwanzo 22:24](#)
- [Mwanzo 25:5-6](#)
- [Mwanzo 35:21-22](#)
- [Mwanzo 36:12](#)
- [Waamuzi 19:1-2](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3904, H6370

Swala

Ufanuzi:

Kulungu ni mnyama mkubwa na mwenye neema, mwenye miguu minne, anayeishi misituni au milimani. Mnyama dume ana pembe kubwa kwenye kichwa chake.

- Neno "doe" linamaanisha kulungu wa kike, na "fawn" ni jina la mtoto wa kulungu.
- Neno "buck" linamaanisha dume la kulungu.
- "Roebuck" ni jina la dume wa aina maalum ya wanyama wanaoitwa "roedeer."
- Kulungu wana miguu yenye nguvu na nyembamba inayowasaidia kuruka juu na kukimbia kwa kasi.
- Miguu yao ina kwato zilizogawanyika, ambazo zinawasaidia kutembea au kupanda kwa urahisi kwenye aina yoyote ya ardi.

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Vitu Visivyojulikana)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Samweli 22:34](#)
- [Mwanzo 49:21](#)
- [Ayubu 39:2](#)
- [Zaburi 18:33](#)
- [Wimbo Ulio Bora 2:7](#)

Tarehe ya Neno:

- Strong's: H0354, H0355, H0365, H3180, H3280, H6643, H6646

Syria

Uhalisia:

Syria ni nchi iliyoko kaskazini mashariki mwa Israeli. Wakati wa Agano Jipy, ilikuwa ni jimbo chini ya utawala wa Dola ya Kirumi.

- Katika kipindi cha Agano la Kale, Wasyria walikuwa maadui wenyewe nguvu wa kijeshi wa Waisraeli.
- Naamani alikuwa kamanda wa jeshi la Siria ambaye aliponywa ukoma na nabii Elisha.
- Wakazi wengi wa Syria ni wazao wa Aramu, ambaye alikuwa mzao wa mwana wa Nohu, Shemu.
- Dameski, mji mkuu wa Syria, ulitajwa mara nyingi katika Biblia.
- Sauli alikwenda katika mji wa Dameski akiwa na mipango ya kuwatesa Wakristo huko, lakini Yesu alimzuia.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Aramu, kamanda, Dameski, mzao, Elisha, ukoma, Naamani, tesa, nabii)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 15:23](#)
- [Matendo 15:41](#)
- [Matendo 20:3](#)
- [Wagalatia 1:21-24](#)
- [Mathayo 4:23-25](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0758, H0804, G49470, G49480